

Spetsiaalne fond

Rariteet

Kõigi maade proletaarlased ühinege!

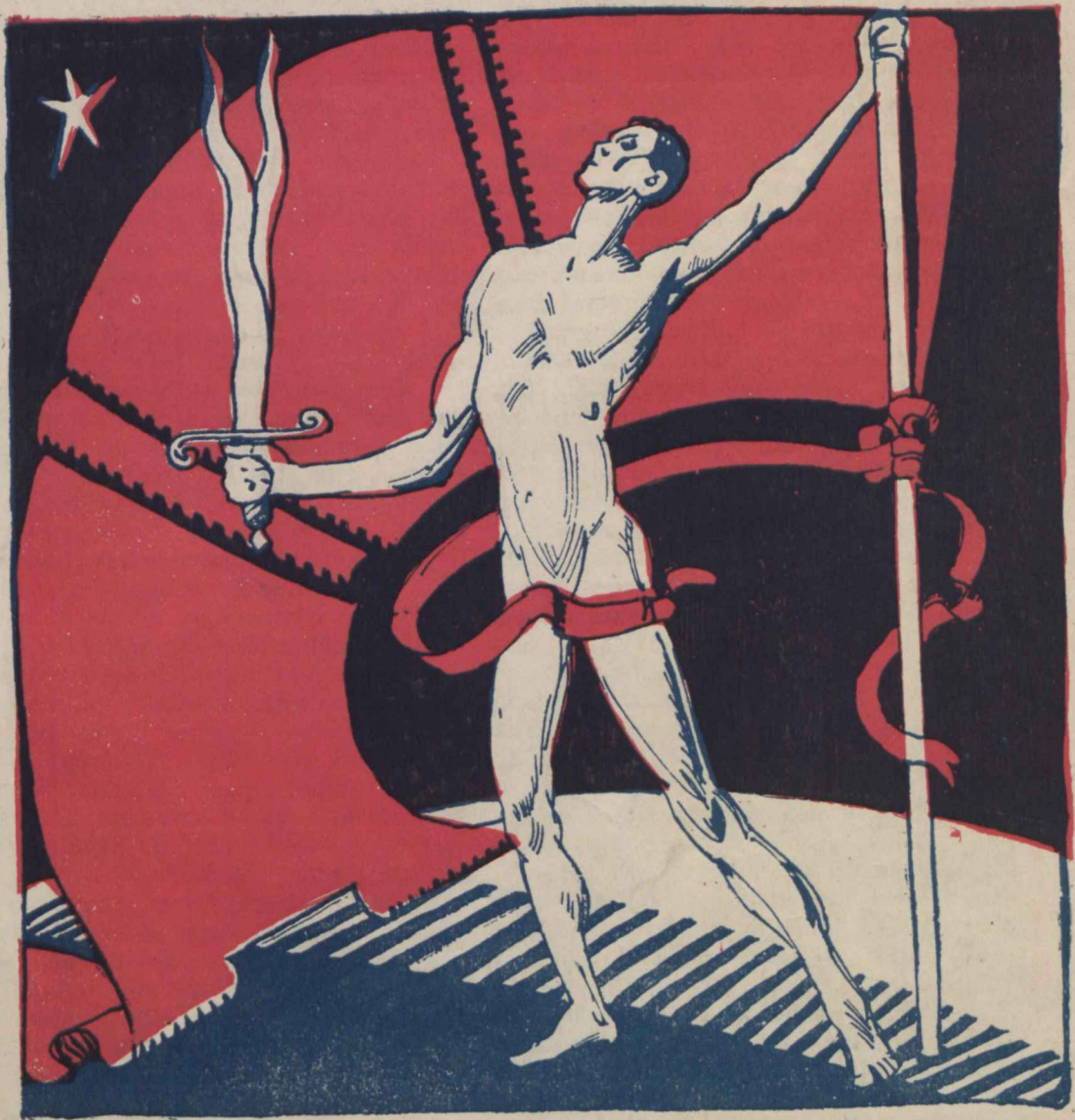
NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 9

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Gogoli p. 4
«Töölise Keldris» — — — Telefon 13-01

Nr. 9

September 1922

2818
12063

Töölisnoorsoo üleilmiline kongress

Ajajärgul, kus üleilmiline kapital walitseb, kus ühe suurema maa majandusline tõus wõi kriis end paratamata tunda annab kõigis maakera osades, kus kõigi maade mammonawürstid ühiselt wälja astuwad tööliklassi kammitsapanemises, rõhumises ja mahanottimises, — niisugusel ajajärgul ei saa proletariaat teisiti, kui peab samuti rahwuswaheliselt organiseeruma ja oma üleilmilise ühise wäerinna looma. Internatsionaal — rahwuswaheline tööliste ühendus — ei tundu nüüd enam üksikute maade tööliste hõreda, kõige klassiteadlikuma kihhi wajadusena, waid on tõesti kogu maailma proletaarlaste elu- ja oluküsimus. Kui rõõwikud, kelle meelewalla all on weel kaugelt suurem osa maakera pinna- ja kes weel ikka ei loobu teraswõru loomisest ainsa töörahwa maa — N. Wenemaa ümber, arutawad üleilmilise majanduse korraldamise küsimust Washingtonis, Genuas, Haagis, siis peab tööliklass appi wõtma oma rahwuswahelise kogujõu, et teda wastu seada mammona soomustatud rinnale. Kapitalistliku majanduse ülesehitamine tähendab töörahwa ristipoomist töö Kogatal wabrikantide, mõisnikkude, rahakuningate huwide eest; kui seda majanduse jaluleseadmist kawatsetakse ühiselt, üleilmilises ulatuses, siis tunnistab see, et kurnajad, waatamata rahwuswahelistele wahedele ja piiridele, teineteisele kätt annawad ja, et proletariaane igalpool, olgu see Skandinaawia metsatöös wõi Lõuna-Afrika kaewandustes, ühtewiisi peab oma terwist ja elu ohwerdama kildkonna suuromanikkude maapealse täewariigi kasuks. Kui ühe maa kapital toetab teise oma. Kui kapitalist wõi üksikute kapitalistide rühm teisega wõistleb, siis oskawad nad tööliklassi kähgistamiseks ikka wiisi leida, mis kõiki neid rahuldab. Töörahwa Wenemaa wastu ühines wiiskolmatkümme „rahwast“, et mässama hakkanud orjadel kõri Prantsuse pankiiride

ja Inglise ettewõtjate meeleheaks maha löigata. Kui Shweitsi wabrikandid teiste peremeeste abiga 8-tunnilise tööpäewa asemele 9-tunnilise seawad, plaksub kurnaja igal maal käsi ning lubab „moraalset“ toetust — sellega, et oma palgatöölisi just niisama ikkesse rakendama asub. Kui Ameerika kaewanduste ning raudteede palgatöörjate tasu kärpida tahab, ruttab Inglise kapitaal appi, et oma sütega streigimurdjaid warustada. Wõiks ütelda: kui kusagil piits hästi plaksub, paneb selle kaja kogu maailma wabrikantide südamed kärmemalt taguma ja nad ruttawad, et kurnamise pingutamises mitte maha jääda oma klassiwendadest.

Rahwuswaheline teadlikum ja rewolutsioonilikum osa on ühinenud Kommunistlikuks Internatsionaaliks. Siis on weel 2 Internatsionaal — ühes Wiini (2½) Internatsionaaliga. Esimese seljaga ei ole aga weel mitte rahwuswahelise proletariaadi enamust. Tema ei suuda weel mitte kõiki proletariaadi kihte oma lipu all wõitlusse wiia. 2. Internatsionaal aga wajub ikka sügawama le mülkasse, kuhu ta jalgupidi kukkus aastal 1914, mil laskis töölisi kurnajate huwide eest tapariistad wõtta ja oma wendade wastu astuda. Selle Internatsionaali reostatud kollase lipu all on weel miljonid rakuskäed. Kuid see ei ole mitte wõitluse Internatsionaal, see on kokkuleppe, nurumise, sakkerdamise selt, mille esitajad kord Genfis, kord Washingtonis trustide ja börsekuningate aderokraatide (ministrite) ees wiisakalt kummardama õpiwad. Näitus: üle maailma likwideeritakse 8 tunnilist tööpäewa ja kärbitakse palka, aga 2 Internatsionaal ei tee vähematki katset, et kogu oma suuri organisatsioone (sotsialdemokraatide, ametiühisusi) mobiliseerida rahwuswaheliseks wäljaastumiseks töölise kaitseks. Selle asemel 2. Internatsionaali juhid petawad töörahwast, et kapitalismi jalule upitada. Selleks on

ka tarwis 8-tunniline tööpäew ära kaotada wäheima palgaga leppida, tööwila-just tösta jne.

Mis jääb siis klassiteadlikkudel töölistel üle? Kas oodata, kuni täiesti maksta pannakse 2. Internatsionaali sotside lahkel toetusel tööpäew, mis maksis enne imperialistlikku sõda, ja tööpalk, mitte enam 2—3 korda wäiksem sõjaeelsest, waid niisugune, et see paratamata rõhutute klassi weel kiiremale väljasuremisele wiib?

Mitte oodata, waid wõidelda. Klassiteadliku tööliste ülesanne on selgeks teha kõigile töölistele, waatamata missugused on nende waated sotsialistliku (kommunistliku) korra ja tööliklassi diktatuuri kohta, et nad peawad oma lähemate nõudmiste eest ühiselt välja astuma, kätt ulatades üle partei- wahede ja kirikutornide, üle mägede ja okeanide.

Rahwuswaheline tööliste kongress peab üheks sammuks olema tööliste üleswirutamiseks, organiseerimiseks ja ühewõimuwalmis seadmiseks. Kõigi maade tööliste esitajad, kes wolitatakse organiseeritute ja organiseerimatute, parteiliste ja parteitute, proletaarlaste poolt, sünnitaksid selle proletaarlise hiigla-parlamendi, kus üleilmiline rakuskäte-klass oma seadused, oma nõudmised, oma wõitlusjuhtnõõrid ja lähemad sammud oma olukorra parandamiseks kindlaks määrab. Kümnete miljonite proletaarlaste esitusel oleks tähtsus ja jõud, mille kõrwal kurnajate Washingtonid ja Genuad wagnaraukade firma logudena paistaks.

Töölisnoorsugu on osa kogu proletariaadist. Tal on samad wastased, nagu töölistelgi. Kuid peale ühtlaste nõudmiste, mis ühised kõigile proletaarlastele, on tal oma erihuwid. Õpilane, alaealine, karjane, mitte täiskaswanud palgatööline on töötasu asjus omasugustes tingimustes. Tema tööjõud nõuab iseäralist kaitset. Tal on haridusalal nõudmised, mis otsekohe ainult teda puudutawad.

Sellepärast ühineb töölisnoorsugu oma ühingutesse, loob tööliisühisustesse oma iseäralised juhtiwad asutused, et oma nõudmisi üles seada ja üheskoos täiskaswanutega nende eest wõidelda.

Neilsamadel põhjustel on kõigi maade töölisnoorsugu sunnitud oma nõudmiste kaitseks rahwuswaheliselt ühinema.

Ka noorproletariaadi ees seisawad samad raskused ja samad ülesanded rahwuswahelise ühise wäerinna loomise juures, nagu täiskaswanutelgi. On olemas kaks proletaarlist noorsoo tiiva (kui mitte surewat 2½ Internatsionaali lugeda) — rewolutsiooniline wähemus ja kollane enamus. Klassiteadlikkude noorproletaarlaste ülesanne on siingi kõiki noori klassiwendi ja õdesid ühendada wõitluseks kurnamise wastu. Noorproletaarlaste ülesanne on rahwuswahelisel kongressil üles seada oma nõudmised, et üheskoos täiskaswanutega, rahwuswahelise wäerinna jõul, neid ellu wiia.

*

Mis tuleb klassiteadlikkudel töölistel teha, et rahwuswaheline töölikongress tähtsajaks saaks?

Seda küsida tähendab aga küsimine üles seada: missugune peab see kongress olema?

Kas oleks sellest küllalt, kui kommunistliku Internatsionaali ja 2. Internatsionaali juhtiwad asutused suudaksid kokku leppida, et kumbki neist teatud osa saadikuid läkitab? Wõi oleks wähemalt sellest küllalt, kui iga maa töölispartei ehk koguni ühisuste liit sellele kongressile oma asemikud saadab?

Eesti proletaarlastel on näinud ja tundma õppinud „töölisparteid“ ja „töölisesitajaid“. Mis kasu on „töölises- asemikkudest“ Karl Astist wõi Mihkel Martnast, kes täna käe alt kinni hoiab wabrikantide „Päewalehe“ toimetajal ja homme ilmub saterkuues töölikongressile? Ja just niisama wähe tulu on tööliklassil kollastest rahwuswahelistest suurustest — Vanderweldest, Hendersonidest, Adleritest, kes mitte wõidelda ei taha tööliste kasude eest, waid ainult lobisewad tööliklassi huwidest, kuid salaja neid maha ahkerdawad kapitalile.

Töölikongressil, niisama ka noorproletaarlaste rahwuswahelisel kongressil, on tähtsus ainult siis, kui see teostub kõige laiemate hulkade tähtmisel ja osawõtmisel. Mitte need paberlised resolutsioonid, mis kongress wastu wõtub, ei ole iseenesest jõud. Mõju ja tähtsus on kongressi otsustel ainult

nii palju, kuipalju kõige maailma töölisklass walmis on neid otsusi toetama — oma jõuga, nende elluwiiamise eest wälja astuma.

Sellenäras on klassiteadlikkude proletaarlaste ülesanne igas wabrikus, igas töökojas, igas ühisuses töölisi koondada rahwuswahelise tööliskongressi kokkutsumise nõudmise ümber. Kui laiad tööliste hulgad selle hüüdsõna teostawad ja kongressist oma esitajate läbi osa wõtawad, siis on ka kindel, et see kongress on rewolutsiooniline; klassiwõitluse alusel seisew; aga ainult miisugusel korral on ta werstapostiks proletariaadi wõitluses oma parema tulewiku eest.

Eesti isamaalised „sotsialistid“ on juba ühes kurnajate hääletorudega itsitanud „mingisuguse“ rahwuswahelise tööliskongressi üle. Nahksed „marksis'id“ on juba imesades käsi laotanud, kuidas niisuguse pisikese maa pisike wabrik ehk koosolek wõib nõuda — niisugust suurt asja, nagu rahwuswaheline kongress, mida isegi kõigi maade sotsid wihkawad ja kardawad.

Klassiteadlikud töölised aga jätka-

wad kõigis maailma soppides, ka kõige kõrwalisemates ja pimedamates nurkades kihutust töörahwa rahwuswahelise ühise wäerinna ja tema jõu tähsama awalduse — üleilmilise rõhutute esitajate kongressi eest. Ja ka Eestimaa proletaarlastes peawad endid tundma rahwuswahelise töölisperre täieõigusliste — ja ühtlasi täiskohustusliste liikmetena, kes walwama peawad, et see jagu ühisest wäerinnast, mis nende hoolde usaldatud, õigete wõitlejate poolt kaitstud oleks.

Meie töölisnoorsool — nii wäikearwuline kui ta ka on wõrreldes rahwuswaheliste miljonliste hulkadega — on samuti ülesandeks oma kohut täita klassiwõitluses. Wiimane kui üks meie noorproletaarlastest peab arusaamisele tulema, et wõita wõib proletariaat ainult üleilmilise ühinemise ja wäljaastumise läbi. Üksiku maa proletariaadi wäljaastumisel wõib olla suuremaid tagajärgi ainult siis, kui teiste maade rakuskäed walmis on talle abi pakkuma.

Rahwuswaheline noortööliste kongress peab iga noorproletaarlaste hüüdsõnaks olema!

Töölisühisused peawad olema töölisnoorsoo wõitluskantsideks

Wabrikant ja hallparun peale tungimas

Päew edasi ja seda sügawamaks muutub kuristik, mis kurnajaid kurnatawatest lahutab. Terawnewad iga tunniga klassiwahekorrad. Kumbki pool kogub jõudu, et uut tormijooksu alustada ning wastast wõitluses jalust rabada. Ka Eesti tõusik teeb kõik, mis mõistus suudab, et kanda kinnitada. Äärmise kurnamise ja näljapalgaga katsutakse töölise ja töölisnoorsoo selgroogu murda ning ta wastuhakkamise wõimu idus ämmatada. Ei wabrikandid ega nende walitsus taha tööliste willetsust wähen-dada, seda tõendawad selgesti wiimased läbirääkimised tööliste ja wabrikantide wahel. Wabrikantide ühisuse esitajad naersid laia löuaga tööliste poolt ette-pandud palganorme. Kui tööliste perekonda e halwast seisukorrast kõneldi, siis kilkas wabrikantide esitaja, et ega nende ühisus seek polla, kus toidetakse

tööliste perekondi. Tähenndati, kes käseb lapsi sünnitada jne.

Wäriseltes töörahwa õiglase wiha ees asutab kodanlus üle maa kütirühmi. Sõjakad kütirühmad teewad üle „riigi“ harjutusi ja õpiwad wintpüsse laskma. Hallparun katsub igal pool surwetawaldada ning maatöölisi terroriseerida. Hallparun roogib sulase ehk tüdruku, kes töölisühisuse liige, koerapiit-saga õuewärawast wälja. Töölisühisuse juhatus liige, kui ta palgatööline, peab suwel kuuse all ja talwel lumehanges elama, sest ükski peremees teda oma majas elada ei lase. Kodanluse kütirühmade poliitikat toetawad sotsid. Kõik need demokraatia alalhoidjad, alates wintpüssiga ja lõpetades sotsiga, töötawad selleks, et kodanlus ja ta kubjad töölisklassi kulul lahedalt elada wõiksid. Nõnda see kes'uda ei wõi! Töölisklass peab enesele paremaid elu-

tingimusi nõudma. Kuid saavutada suudab ta neid ainult võitluse teel.

Noored töölised koonduvad töölisühisustesse

Wõimsaks sõjariistaks tööliklassi wabrikantide ja hallparunite surwe was-

tu võitlemiseks on töölisühisused, kes ühendawad kõiki täiskaswanuid ja noori palgatöörje. Töölisnoorsugu Tallinnas on juba selgest aru saanud ja töölisühisustesse koondunud; seda näitab pillikult järgmine noorte tööliste statistika töölisühisustes:

	Wanadus												Üld- arw
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Metall. üh.	—	—	17	36	66	97	118	62	41	69	58	564	
Kiut.	1	1	5	17	20	24	25	23	34	20	20	199	
Majateen.	—	2	2	12	18	24	24	26	27	32	30	197	
Puut.	—	—	2	15	20	12	21	16	18	7	14	115	
Keemia-pab.	—	—	7	12	8	17	20	10	9	5	14	102	
Trükit.	—	—	1	2	11	4	14	15	7	8	14	76	
Ehitustööl. liit	—	1	—	3	6	4	13	6	4	5	4	46	
Nõelat.	—	—	—	1	2	4	2	4	1	6	2	22	
Nahat.	—	—	—	2	6	4	2	6	2	2	2	26	
Transport.	—	—	—	—	3	7	4	2	3	7	4	30	
Kokku	1	4	34	98	156	199	245	166	140	170	162	1377	

Kui juurde lisada üksikud ühisused, kust arwud puuduvad ning kollased ühisused ja liidud, siis on organiseeritud noorte tööliste arw Tallinnas kaugelt üle 2000.

Kõigis neis töölisühisustes, peale trükitöölise ühisuse on moodustatud noortekomisjonid. Trükitöölise ühisuses asutatakse noortekomisjon neil päiwil. Esimene noortekomisjon loodi märtsi kuus metalli töölisühisuses. Noortekomisjonide koosseikuid on peetud 15. septembrini järgmiselt:

	Noorte kom. koos	N. k. üld. koos- olek	Töölisüh noor- koosolek	Ülimal. noor- te koosolek
Tall. tööl. Keskn. noor. komis.	21	4	8	4
Metall. n. kom.	21	—	3	—
Puut. „ „	21	—	1	—
Ehit. „ „	21	—	2	—
Majat. „ „	19	—	1	—
Nahat. „ „	14	—	1	—
Keemia-pabert n. k.	12	—	1	—
Kiut. n. kom.	10	—	—	—
Nõelat. „ „	9	—	1	—
Transport. n. kom.	9	—	—	—
	157	4	10	4

Tähtsamad päewakorra punktid, mida noortekomisjonid ja üldkoosolekud läbi arutasisid, on: organiseerimisküsimus; noortekomisjonide tegewuskawa; ajakirjandus; 1. mai; uus palgatariif;

tööliswanemate nõukogud; üleriikline töölisühisuste kongress; „Ilmalik leer“; noorsoo klassiteadwuse ja kultuuriilise tasapinna mõistmine; distsipliin; üldine tegewus; muusika ja näite-trupp; usk ja pappidewastane rongikäik; palgawõitlus ja abikorraldus; rahwus-waheline noorsoo päew; töölisnoorsoo majanduslised mõjudmised; tüleriit; abikorraldus puudustkannatawatele eest-laste lastele N. Wenemaal; noorsoo enesearendamine; kehakultuuri aren-damine jne.

Nagu näha, on kõige aktiivsemalt te-gutsenud: metalli, Kesknõukogu, puu-töölise, ehitustööl. ja majateenijate noortekomisjon. Päewakorra punktide-st on näha, et noortekomisjonid töölisühi-sustes töölisnoorsoo elulisemate küsi-mustega tegemist teinud. Ja ei mitte nagu noored sotsid oma aega pudru-kausside juures plikadele ja poistele silmitagemisega mööda saatnud. Töölis-noorsoo komisjonid on aidanud hulga noori mees- ja naisproletaarlasti töölis-ühisuslikule liikumisele juure wõita. Töölisnoorsoo keskel tõuseb lugupida-mine oma komisjonide wastu. Nad on ka töölisnoorsoo poliitilise ja majandus-lise liikumise tähtsamad organisat-sioonid.

Iikka wõimsamalt peawad noored töö-lised omi seisukohti kindlustama!

Töölisnoorsoo komisjonid peawad oskama teid leida, mille kaudu wõimalik uusi noori wõitlejaid töölisliikumi-

sele kaasa tõmmata. Komisjonidel tuleb tegemist teha mitte ükski poliitiliste ja majandusliste sündmustega, vaid iga vähema väärnähtuse juures peatama, mis wabrikute ja töökodade noorte tööliste keskel nähtawale tuleb. Kui töölisnoorsugu näeb, et noortekomisjonid püüawad nende elu lahendamiseks teha, mis wähegi wõimalik, seda rohkem tõuseb neil lugupidamine töölisühisuste vastu. Ülbete wabrikantide ja töökodade omanikkude pale tuleb paljastada ja wariseerliku kodanlise walitsuse demokraatlikud konksud tuleb tegeliku elu kõrwale seada, et selgusele jõuaks ka kõige pimedam noortööline, missugune kurnamine teda ümbritseb.

Töölisühisused ei kaitse mitte ükski klassiteadlikkude huwe, vaid kõigi kurnatute õigusi, olgu see tööline sotsidele ehk metssotsidele kaasatundja. Töölisnoorsoo töölisühisusline liikumine on masseline liikumine, sellepärast peawad noortekomisjonid töölisnoorsoo hulkadesse wabrikutes, töökodades jne. tungima. Töölisnoorsoo komisjoni liige ei tohi olla noortekomisjonide koosolekutel pingisoendajateks, vaid iga komisjoni liige peab olema noorsoo organisaatoriks ja

agitaatoriks, kes laiu noorsoo hulki Kesknõukogu noortekomisjonile saadud juhtnõõride järele koguwad ja juhiwad. Komisjonide töö tuleb jõukohaselt oma wahel jagada. Mitte ükski hiilgawate sõnaste tegemine, ei kaswata noortsugu, vaid tegelik töö. Kohadel puudub algatuswõime. Ei saa just kiidelda, et noortekomisjonid alati tegid, mis nende wõimuses. Ühes ja teises noortekomisjonis on wäikesi lõhekesi ette tulnud, sest üksikutel puudub töowastutuse mõiste. Noortekomisjonid peawad tegema ka enesekriitikat. Töölisnoorsugu ei karda, nagu kodanlus ja sotsid, enesekriitikat, sest et ta õpib. Kõigile wäärnähtustele, mis komisjonide töödes ette tuleb, peab klassiteadlik noor paela kaela tõmbama. Töölisnoorsugu, kui tulewane ilmawalitseja, peab oskama tööliisklassi wõitlust hinnata ja õppima oma organisatsioonides poliitilist ja tehnilist tööd korraldama.

Lähenevad pikad sügisõhtud, tuleb siis ka asuda loengute ja waieluste korramisele, sest töölisnoorsoo komisjonide kaudu walmiwad tulewased töölisühisuste tegelased.

Kõik noored töölised, kurnamise häwitamiseks tööle!

Aknal

Kogu Almann nõksatas. Käed löid wõdisema ja sõrmed loobusid sõnakuulmast. Peeglist waatas järsku wastu pikergusel-lopergune ja aukline nägu.

Hoop tuli nii järsku, et Almann silmapilgu seisis kujuna. Siis wõttis ta appi tahtejõu. Lõpetas kaelasideme sõlmimise ning wajus sohvale.

On see õige. Millal see algas? Need küsimused keerlesid peas. Kuid teenija oli juba läinud kabinetist.

Ja Almann poleks tahtnudki wastust. Hirwitamist enda üle. Ta äigas esite peoga, siis taskurätikuga üle otsaesise, millele suured higitilgad olid karanud. On see häbihiigi? sähwas mõte. Ei, siamaani ei olnud häbeneneda midagi. Ta oli uhke. Nagu wana õunapuu-jändrik, mille oks unistab noorest jatkust. Hommiku wara woodis ärgates nägi ta Hildat. Ja päewal ei suutnud ära oodata, mil tund tuleb klassis,

kus see istub, kelle kohta ta endal arwas olewat ainuõiguse.

Almanni silmade ette hüppas pilguks walgusrikas koolituba. Kakskümmend wiis uhkelt ülessoetud ehk edwistawalt kähharaks lokitud wõi wagalt siledakammitud roosinuppu. Kakskümmend wiis paari silmi wahib talle wastu. Kakskümmend wiis paari kõrwu kuulab siin.

Aga Almannile näib ja tundub, et ainult üks neist tähele paneb talle. Seal wassaku laudaderea teise pingi parempoolsel otsal. Tõsisel, peaaegu kortsuskulmul. Nagu elaks ta ainult sellele, mida õpetaja jutustab.

Ja tema, Almann, kõneleb ainult sellele ühele sinisilmapaarile. Tillukestele kõrwasentele, mille õhukesed ääred argliku uudishimuga nina wälja sirutawad juustesalkuist.

Almann püüab huwitada seda ainust

kahekümne wiie hulgast. Püüab ehitada ilusad laused. Igasse sõnasse peida sügawa mõtte. Rääkida kõrgemaist aineist. Naljatada. Tarwitada terawusi.

Ja kõik kakskümmend neli elawad klaasa õpetajale. Kord on näod uudishimulikud. Sis tõsised. Sellejärele unistawad. Wahel pingul sügawate mõtete juurdlemisest. Samast pühalikud. Aga korraga muigawad nad, tagasihoides waljut turtsumist.

Ent Hilda istub nagu kōwikuju. Ja kuu ab. Tõsine ning muutmatu. Taewas, kas pole juhust, mil ka pisutki naerataks? Almann otsis asjata nõrkagi muigewinet kinnipigistatuilt huulilt.

Ja see kogu klassi eeskuju ja parem õppija on nüüd nii kaugel!

Seesmine walu ei lasknud Almanni istuda. Ta tegi oma lühikeste jalgega paar tiiru mööda kabinetti. Kuulatas siis. Awas ukse ja kuulatas uuesti. Astus sellepeale üle söögitoa. Kuulatas weel korra. Siis libises ettekotia.

Wõti puudus ukse lukus. Teenija oli wälja läinud.

Teisel pilgul oli Almann köögis ja siis sahwris. Siin oli kogu korteris ainus aken, mis oli pöördud teise tänawa poole. Kuid uulitsat ennast polnud näha. Üle madala maja, mis seisis aias, paistis ainult kõrge kiwihoone ülemine osa.

Almann kahtles pisut. Siis ronis ta akna aluslauale. Nüüd paistis kiwimaja esine ja suur sissekäik peaaegu uulitsani.

Ukse teine pool oli kinni. Sellel, niisama piitadel ja seinale riputatud neljakandilisel alusel tolknesid ja lehwisid tuule liigutustel kirjutatud ja trükitud, walged ning wärwilised paberid. Nende kohal torkis silmi mingi suur leht, mille pealkirja jämedaist tähteist wõimata oli aru saada. Paistis ainult selgsti suur hüüdmismärk.

Ja kõige aja likus uksest sisse ning wälja justkui mesilaste woor. Noored tugewad kogud korralikumas riides ja wanad tudid poollagenenud kehakattes. Siisrätikud ja üsna moodsad kübarad. Nüüd tuleb kühmakas ning murgelise pinsakuga mees; see on kahtlemata saunik wõi teomees maalt. Teda kohtab läwel priske kuldprillides härraswälimusega isand.

Mida nad seal käiwad? Almann heitis pilgu üle maja. Siin ja seal paist-

sid läbi aknate laudade taga istuwad mehed ja naised. Teiselt korralt kardinade wahel wälguwad kiirelt töötawa lühikesjuukselise plika käed, kes rutuga midagi kannab raamatusse. Järgmise akna alusel najab kaks meest. Pikem seletab, wehkides kätega. Lühem määgib hoolega paberile, kogu aja kiitwalt noogutades peaga. Edasi on toas mehed ja naised, kes korraldamas mingisuguseid lehti. Teise akna taga sõeluwad inimesed. Järgmises ruumis istutakse reas, wahtides nagu pühalikult kuhugi oma ette. Wist kõneleb seal keegi.

Nüüd ilmub ukse ette poisike, raamatukimp õlal. Peatub ja asub mingisuguse kuulutuse lugemisele, ahnelt õie-i sirutades kaela. Tahtmata silmitse Almann seda kleenukest noort, tolknewate pükstega, määrdunud plusiga ning mütsilotsuga. Kuid juba kaob poiss. Tema asemele tekib aga kirjakandja, kes samuti hoolega andub kuulutuste sisule.

Sel silmapilgul märkas Almann kiirelt lähenewat Hilda. Ja särasilmil jäi ta tulejat wahtima. See näis nagu muutunud. Igast sammust, liigutusest, isegi sellest, kuis ta hoidis pead, paistis mingisugune rõõmus elewus ning wäljakutsuw julgus. Nii, nagu mitte kunagi koolitoas.

Almann haaras kella. Kolmweerand üksteist. Tema oli Hilda üheteistkümne ja kahteistkümne wahel kutsunud.

Ja tillukese rõõmukiire asemel, mis Hilda nähes tahtmata rinnus wilksatas, torkas kahtluspiste. Ei, ei! See ei tule mitte oma õpetaja poole! Juba kogu ta ilme on teistsugune. Nagu wallalepääsenud puurilinnul, kes wabas õhus tiiwad tugewaks saanud ning tiire teeb.

Kuid Almann luuras siiski pinguli, kuhu tuleja tõttab. Ja ise kuulis, kuidas süda põnewalt walge westi all põksus. Et paremini näha, tõsis wahtija kikiwarbule.

Hilda on weel sammu paarkümmend sellest kiwihoonest. Siin satub tale wasu kooliõde — pikk Kask. Kes alati wõis muigada. Mõlemad teretawad üksteist südamlilikult. Ning imestanult ja kadestanult wahib Almann. Ka Hilda naerab siin! Ja süitawalt. Nüüd näitab ta oma kaaslasel suure maja poole. See waatab nagu kartlikult. Raputab siis pead. Hilda ütleb midagi. Tei-

ne wastab uue pearaputusega. Hilda haarab tal käest kinni ja tõmbab wäljatud kuulutustega pärjatud sissekäigu poole. Teine tõrgub naerdes ja ikka pead raputades.

Siis lähewad mõlemad muigades lahku. Ja juba on Hilda ukse all. Ning asub ka kuulutusi lugema. Esiti uurib suurt wärwilist müürilehte. Sellepeale waatab pisemaid paberilipaklaid. Näib siis midagi otsiwat uksest, piitadelt ja seinatahwiilt.

Almann aga seisab ikka kikiwarbul ja wäljasirutatud kaelal. Wahib tardunult Hilda poole. Nüüd pole enam mingit eksitust. Teenija kõneles tött. Ja küllab seda teab kogu linn. Ainult tema, Almann, oli pime. Nagu tigu oma karbis. Samal ajal, mil Hilda siit paar-kümmend meetrit eemal jäledaid kõnesid kuulas ning ise wast kaasa rääkis, istus tema oma urkas ning unistas. Weel täna hommikul lamas ligi paar tundi woodis. Kujutas, kuidas Hildat wastu wõtab. Nägi teda oma ees tugi-toolil istuwat. Pisut hirmunult ning kooliplikaalikult. Kuid tema, Almann, peab end ülewal wabalt. Seltskondlikult. Mitte õpetajana klassis. Naljatab. Kõneleb meelitussõnu. Ja siis läheb asja juure. Lihtsalt ja südamlilikult.

Kui pime oli ta weel paar tundi tagasi! Ehitas endale kodu Hilda kätega. Nendesamadega, mis nüüd mingi kahtlase paberitüki nurka õigeaks keerawad, et mitte ainus täht sealt kaotsi ei läheks. Issand, missugune petumus!

Ja Almann tundis, kuidas tal suurte warwas.e otsast waluhoo algas, ikka kõrgemale kogu keha mööda laiutus ning wiimaks tulise rõngana südant kokku surus, kuna ikka uued higitilgad otsaesisele ja ninale pugesis. Taewas, seda plikat oli ta jumaldanud! Tema pärast tundide wiisi peegli ees seisnud, anijalgu silmade kõrvalt masserinud ning armetult sõdinud hallide juuksekarwadega!

Nüüd astub hoonest wälja noormees. Teretab Hildat wana hea tuttawana. Mütsi kergitamata ning hooletult kätt andes. Ja siis algawad mõlemad mingit salajuttu, sosistades teineteisele peaaegu kõrwasse. Keegi noormees ilmub uksele ja kergitab neile oma kaapu. Mõlemad taganewad pisut eemale. Siis tu-

leb politseinik mööda tänowjalgtæed, mõõtes sosistajaid peast jaluni.

Ning Hilda teeb käega järsu liigutuse. Niisuguse, mis korruga wiskab Almannile kuskilt kaugelt teise pildi silmade ette.

Ta on klassis. Käib edasi-tagasi. Hilda kuulab nagu ikka tähpanelikult. Wahel silmitseb õpetajat. Siis näib mõttes wahtiwat lauale. Aga kui Almann korruga sammud üsna lähedalt laua otsast mööda juhib, näeb ta, kuidas tütarlaps nagu nõksatab. Käsi lükkab järsult mingi weriwärwiliise paberi wihiku alla.

Silmapiilgu kahtleb siis Almann. Kuid see wõis ju ka kuiwatamisleht olla. Ent nüüd on kõik selge. Oo, see ei olnud kuiwatuspaber! See oli midagi muud. Niisama wäljakutsuw, nagu Hilda iga liigutus ja kogu ilme täna. Seal loeti hoopis teist ainet tema tunnil. Selle asemel, et kuula'a. Uuriti seda, mis pärit siit kiwimajast. Ja wast mitte ainust sõna ei ulatanud kogu loengust Hildani.

Aga juba kargas Almanni silmade ette teine mälestus. Ta jutustab kristlikust abielust. Kõrgest armastusest. Sellest, kuis mees nagu isaks on naisele. Aastate ja aru poolest. Ja enesel on pisut piinlik ja ühtlasi hea. Ei julge kogu aja waadata Hilda poole. Teeb meelega asja teiste laudaderea juures. Kuid ühtlasi tundub, nagu oleks see, kellele kõne määratud, jälginud iga sõna kaswawa põnewusega. Otse kirgliku huwitusega.

Aga kui, siis wiimaks pilk sattus Hilda poole, jahmatas kõneleja. Hilda suud palistas waewalt märgataw pilkewõru. Ja silmades wälkus midagi. Mis? Siis ei wastanud Almann sellele küsimusele. Ta ei tahtnud uskuda, et õieti nägi. Aga kõneand oli pühitud seks korraks. Alles nüüd mõistab ta seda näoilmet. Seal seisis iroomiline hüüd: Narr wanamees! Mina käin suures kiwihoones!

Almann äigas warukaga higi näot. Rinnus tundus paha. Nagu oleks midagi tülgest alla neelanud. Aga ise seisis aknale naelutatuna ning silmitses Hildat ja ta kaaslast. Warbad nõtkusid wäsimusest. Labajalgade musklid hakkasid tumedalt walutama. Aga luuraja sirutas waid kaela õiemale,

et näha kogu Hildat. Kuni mustade sukkadeni ja pruunide sandaalideni.

Noormees pöörduv minema. Wah-tijas lööb veri tarduma. Issand! Nüüd —!

Ent Hilda tegi koguni nagu liigutuse, et keerata teisele poole. Aga majasi wilksatab wälja plika, walge müts peas. Haarab käega Hildal ümbert kinni. Ning mõlemad hakkawad elawalt jutustama midagi teineteisele. Hilda näib sealjuures nii ülewoolawalt õnnelik, hõiskawalt elurõõmus ja lapselikult süütu.

Ning korraga tundis Almann otsatut kahju. Nagu oleks tema't rööwitud kogu aastate töö ja hoole wili. Just kui wariseks kokku kõik tulewik ning kaoks igasugune elumõte. Issand! Almann äigas jälle higi otsaesiselt. Veel minut. Wõi paar. Siis kaob see kuju ukse taha, millel tolknewad paberitükid nagu hirwitades oma huuli näitawad.

Aga kui Hilda nüüd jätaks selle plika ning tuleks? Enne veel kui läheks sinna mülkasse? Almann wärises. Ei, ei! Ta ei saadaks Hildat tagasi. Ise awaks ukse. Wõtaks ta wastu waikse kannataja näoga. Kurwalt, aga lahkelt. Isalikult. Paneks külalise istuma oma wastu tugitooli. Ning wai-kiks siis, uuriwalt, silmitsedes teda. Kuni sel piinlik hakkab. Ja imestus ikka suureneb. Aga tema, Almann, wangutab siis ainult pead. Kurwalt ja kahetsewalt ning kerge etteheitega. Nii paljuütlewalt, et Hilda silmapilkselt kõik mõistab. Ja weripunaseks läheb kõrwalestate tippudeni.

Kuid tema wõtab õrnalt tütarlapse käe pihku. Ja tõmbab mõne kindla joonega pildi kohutawast kuristikust, mis lõugu ammutab nooruse ja süütuse järele. On, seda ta juba oskab! Nii, et kuulaja ei suuda külmaks jääda.

Mõlemile kõnelejale seltsib nüüd kolmas. Pika kaswuga eit. Aga Almann tunneb kuidas tal ergud ikka pin-

gumale weniwad. Kaua see veel wäl-tab? Käsi haarab taskust kella. Veel puudub natuke ühestteistkümnest. Kõigest kümmekond minutit on ta waritse-nud Hildat. Aga tundub, kui oleks seda aega olnud kaks kolmandikku kogu igawikust.

Almanni waldas hirm. Talle ene-selegi äraseletamatu kartus. Ei, Hilda ei lähe sinna koopasse! Wähemalt enne tuleb siia. Aga siit lahkub ta teisena. Muutununa. Selginuna. Uue waa-tega. Laia pilguga oma ümbrusele.

Waat see wäike plika läks. Nüüd ulatab Hilda käe pikale eidele.

Almann nõtkus wäsinud warwastel, ent ajas keha veel pikemaks. Wiimase wõimaluseni. Taewas, tal on niisugune tung möjuda. Oma tahtejõu abil. Nägematute kiirtega. Ehk hüüda. Wõi milgil teisel wiisil Hilda tähelepanu tõm-mata. Siis näitaks ta siit käega. Wõi suruks katki aknaruudu. Kutsuks Hildat.

Raatuskell algas löömist. Eit kuu-latas. Hilda tegi nagu liigutuse. Kuhu? Kuid wanem naiserahwas haaras tal uuesti käest kinni ning seletab midagi, lähendades nägu teisele.

Almann tunneb, kuidas veri pähe tungib, kõrwades huugab ja kaelasooni paisutab. Raatuskella hoobid sulawad ainsaks mõirgamiseks. Kogu keha on nagu üles kruwitud. Käed pigistawad krampplikult aknaraami.

Kas siis tõesti see laps on jäädawalt hukkunud? Unustanud õppuse, mille sai aastate wältel? Oma kristlikud wane-mad? Head kombed? Ausa nime? Kir-janduse, mida talle anti hoolsal walikul? Kõik hea ja ilusa? Seltskonna ja oma tulewiku?

Hilda, waata korraks siia poole! Pilgukski! Kas wõi poolwiltu!

Taewas! Ära mine! Pöördu ümber — tule tagasi! — —

— Issand halasta!

Demokraatlise korra ohwer

Miron Jaani poeg Leeto suri 19. au-gustil, 1922 a. werewaesusse 14 aasta wanuselt. Sel ajal, mil loodus ilutses, pidi ta noorelt närtsima. Tema surmas on süüdlane demokraatline kord. Ema,

Anna Leeto heideti wangikoopasse su-wel 1920 a. ja mõisteti 35 kommunisti protsessis sõjaringkonna kohtu poolt 4. aastaks sunnitööle. Peale 1½ aastast turmis waewlemist wahetati N. Wene-

maal wiibiwate walgekaartlaste wastu ümber. Isa, Jaan Lee'o oli tegew keemia - paberi töölisühisuse juhatuses. Seati töölisühisuste poolt riigikogu ja linnawolikogu kandidaatide nimekirja. Mai/ kuul 1921 a. arreteeriti ja istus

türmis senni kunni riigikogusse kutsuti. Peale riigikogust tagasiastumist kadus arreteerimise kartusel pöranddaalla. Noorel Mironil tuli isale ja emale toitu wiia ja wõimalusi otsida ennast ja wana- nemaid aidata. Puudus ja nälg ning wane-

mateta elu häwitas ta. Kuid siiski, kõige wiletsuse peale waatamata õppis ta Westholmi gümnaasiumis ja oli üks parematest õpilastest. Töölisliikumisest wõttis noor Miron elawalt osa. Ei möödunud ühegi tööliste koosolekut, kus noor Miron poleks wiibinud. 1. mail rongikäigul nõrkes ta ja kui talle soowitati koju minna, wastas noor seltsimees: „Ma tahan sammuda tööliklassi ridades. Puuduwad ju siit kaks liiget — isa ja ema“. Noorte tööliste lii-

kumisest wõttis ta kogu aja aktiivset osa. Kui klassiteadlik noor kinnitas ta wiimasel silmapilgul, et ma ei taha, et mind papi poolt wõltsitud sõnadega mulda asetatakse. Soowin et matmisel kõlaksid tööliste wõitluse laulud. Ja nii ka sündis. Sms. Mironi põrm asetati mulda noorte ja naiskomisjonide ning sadade noortetööliste saatel. Suure wihmasaju peale waatamata saatis kirsitu tuhandeline töölistehulk. Isa ja ema wiibisid kaugel, kuid selle eest

wõttis matusesit osa see klass, kelle eest nad võitlesid. Ühed langewad lahinguwäljal püss peos, teised türmides kõdunedes. Ühed häabuwad walit-sewa klassi surwe tagajärgedest, teised

liiwaaugukaldal kuul keres, kuid kõik see ei jõua tööliklassi liikumist lamma-tada. Üle nende surnukehade sammub tööliklass wõidule.

Puhka rahus noor seltsimees!

Noored töölised astuge tööliste spordiseltsi liikmeteks

Tööliste spordiselts „Herkules“ on registreeritud

Neil päiwil puges läbi wabariigi sea-duste nõelasilma tööliste spordiseltsi „Herkules“ põhikiri. Nimi on weidi imelik, kuid ega nimi meest ei riku. Nõnda ka siin. Spordiharude arenda-miseks ja wastawate ideedega tutvusta-miseks on seltsi juures spordi osakon-nad, kelle põhikiri ja kodukord kinnita-takse peakoosoleku poolt. Ühtlasi on „Herkulesel“ haruseltsid, mis töötawad ta tegewusega põhikirja määruste pii-rides.

Kõik tööliste spordigrupid ja osa-konnad peawad koonduma ühise lipu alla!

Linnades ja maal asub rida tööliste spordiseltsi, gruppe ja osakondi. Kõik need peawad „Herkulesse“ koonduma. Tööliste spordiselts peab muutuma wõim-saks tööliklassi liikumises. Praegu asuwad Tallinnas kümned spordi grup-pid, tegutsewad põhikirjata. Näiteks „Pelgulinna“, „Magasiini“, „Lasnamäe“ jne. jalgpalli gruppid. Üksikutel nendest on peale 100 liikme. Kõik need noored spordi harrastajad peawad asutatud töö-liste spordiseltsiga ühinema! Samuti ka „Walwaja“, Metall-, Puutööliste ühi-suste ja Ehitustööliste Liidu spordi osa-konnad. Kui üksik löwi kallale tor-mab, siis arg loodab pääseda. Kui tor-mawad maruna sajad löwid, ehmuw kõi-ge julgem kangeks, ega mõlegi põgene-mise peale. Hulgad sisaldawad endas määratut jõudu! Kui Pelgulinna wõi Magasiini uulitsa noored töölised üksi-kult tegutsewad, puuduwad neil wõima-lused trainneerimiseks jne. Spordiselts-is tegutsedes moodustawad nad mää-ratu tugewa organisatsiooni, kelle ees isegi töörahwa kurnajad hirmu tunnewad.

Kuidas töötatakse wälismaal

Kõigis Euroopa riikides püsiwad tu-gewad tööliste spordiliidud. Kõige po-puläärsemad tööliste spordiühingud asu-wad Tsheho-Sowakias. Gümnaastika tegemine leiab seal laiades töörahwa hulkades poolehoidu. Töölisnoorsugu on koondunud neisse spordiühingutesse, mis organiseeritud kommunistlisel alu-sel. Juuli kuus 1921. a. kawatsesid sot-sid walitsuse ainelisel toetusel ja higla reklaami abil korraldada rahvuswahe-lise spordipüha, mis lõpuks pidi kuju-nema poliitiliseks demonstratsiooniks. Wiimasel silmapilgul organiseerisid töö-liste spordiühingud wastukaaluks sotsi-de spordipidule punaste sportlaste demon-stratsiooni. Sel puhul mobiliseeriti kõik kommunistiline ajakirjandus. Spor-dipüha kujunes lahinguks kommunistide ja sotside wahel. Kommunistid suutsid 8 päewa jooksul koguda töörahwa pu-naste spordiühingute lippude alla peale 260.000 punase sportlase, kuna sotsid rahameeste toetuse peale waatamata ai-nult väikesed salgad kogusid. Spordi-püha muutus kommunistiliste tööliste pidulikuks rongikäiguks. Sajad tuhan-ded töölised punastes spordiülikondades suurte wienurgeliste märkidega rinnal sammusid määratu hulga pealtwaatajate silma all. Kõik töölised olid uhked tulewaste punaste töörahwa sõdurite üle.

Esialgel puuduwad kohalised ruumid

Tööliklassi organisatsioonid suruti hunnikusse. Linna ega riigiwalitsus pole ruumide suhtes wastu tulnud, olgugi, et küll nõutud. Tehakse, mis wähegi wõimalik, et kohaste ruumide puudumise läbi tööliste liikumist halwata. Tööliste spordiseltsi asutajad loodawad, et lin-nawalitsus tööliste, spordiharrastaja-tele, wastu tuleb ja sündsad ruumid mu-retseb. Kui linnawalitsus töölistisporti eitab, peawad töölisterühmad linnawoli-

kogus ruumide küsimuse lahendamist nõudma. Samuti tuleb haridusministeeriumilt tööliste spordiseltsile ainelist abi nõutada. Terwe rida spordiseltsi on riigi poolt toetust saanud. Töölist-spordiselts loodab, et ka teda waeseks Laatsaruseks rikka mehe laua ees ei jäeta, sest püsib ju Eesti ainult töötawa rahwa kätetööst. Kodanlus on kõik looduswarad ja tehnilised abinõud wägiwaldselt töörahwa käest riisunud. Seni kui pole ruume ega raha saadud, loodab „Herkules“, et tööliste selts „Walwaja“ ruumide ja spordiabinõude tarwitada andmiseks wastu tuleb.

Mille peale eestkätt tööliste spordiselts rõhku paneb

„Herkules“ juhatus jaotab wastawalt spordiharude järele tegewuse osakondadesse ja määrab iga osakonna traineerimise õhtud kindlaks. Tuleb ette walmistada noortest klassiteadlikudest spordimeestest instruktoreid, kes osakondade juhtimisele asuksid. Ei lähe ka paljaks, kui tööliste spordiselts korraldaks masselisi gümnaastika harjutusi. Masseliste rutuliste liigutuste tegemine arenab töölistes kolek iivseid mõisteid. Spordiseltsis peab walitsema seltsimehelik distsipliin. Juhatus peab korraldama referaatõhtuid kehalise kultuuri propageerimiseks ja tegema poliithariduslist tööd, mis tööliste igapäewalise poliitilise ja

majanduslise eluga seotud on. Kõiki spordiseltsi liikmeid peab nõnda kaswatama, et nad suudaksid seedida ühte, ja nimelt: tööliste spordiliikumine on osa töölistklassi üldisest liikumisest.

Jõudu tööle!

Kõik registreeritud ja registreerimata spordi-grupid ja -osakonnad astugu tööliste spordiseltsi „Herkules“ liikmeks. Näitame kodanlusele, et töölistklass suudab omale spordiseltsi luua, mis mitte börsespekulantide huwides ei käi mööda kodanlisi riike rekorde „lõomas“, waid töölistklassi terwislist seisukorda parandab, nõnda palju, kui kapitalistiline kord seda wähegi lubab. Kõigile on teada, et kapitalistilise korra juures wõimata on tööliste terwislist seisukorda tagajärjerikkalt parandada. Näljapalk ja sajad wähemad mured poliitiline surwe jne., muudawad tööliste loomaks, kes ainult kodanlusele uusi warasid walmistab. Tööliste spordiselts areneb tarwilisele kõrgusele ainult tööliste oma riigis. Töölistklass peab enne kodanluse wägiwalla piigi murdma. Aga seda suudab ta siis, kui ta keha'selt ja waimliselt tugew. Sellepärast kõik wanad ja noored töölistes, astuge spordiseltsi liigeteks. Kõik registreeritud ja registreerimata spordi-grupid ja -osakonnad, koonduge!

—d—

Töölistnoorsoo rewolutsioonile kaswatus

Motto: „Wõitluse kaudu teadusele“.

Õnnelikud on need inimesed, kes elawad suurtel rewolutsiooni murrangu päewil, sest nemad näewad palju, ütles mõtteteadlane Kant suure Prantsuse rewolutsiooni puhul.

Mida peame ütleva meie noored, kes mitte üksi kodanlise ilma ja ideaalide kokkuwarisemise pealtwaatajad ei ole, waid sellele ülekohtusele kurnamiskorrale hauda kaewame? Tuhanded ja miljonid meie noorest kaardiwäest, täis rewolutsiooniist waimustust ja enese ohwerdamist tormawad kindla teadmise ja julgusega edasi — wastu paremale, helgemale ning õiglasemale tulewikule... Heidetakse kõrwale wanad

kombed, esiisiade traditsioonid ja moraal ning kistakse alasti kodanluse kuldwasika süldimaod ja liiderlikud harkjalad. Tugewate karastatud musklitega teadlik tööliste klassi eelwägi — kommunistlikud tööised ja noored — tõstawad kõrgele taewalaotusse, kiirgawate tähtede keskele, aastasadade ausa töö sümbooli — haamri ja sirbi, et kogu kurnatute ja rõhutute ilmale hüüda:

„tund tulnud, kus tasuda waja, et wabadus ehiks meil maja — nüüd üles, edasi!“

See esimesena Wene tööliste poolt ülesseatud võitluse sümbool on pannud ja paneb wärisema kogu ilma kodanlu-

se süldikered. Surmahirmus liigub teise tööwaewast elaw werekaan ja timukas — kõdunewa kodanlise ilmakorra sümbool — luukere — woolawa ja walatawa were lainete harjal, seades ja kindlustades „demokraatliselt“ (kodanlist) korda, kõie, kuuli ja wikatilise tapakirwe teraga. Tuli ja raud, kiwimüürid ja koopad — need on kogu „tsiwiiliseeritud“ ilma kandja ja ülewälpidaja, waimliselt ja kehaliselt eluwõimsa, õigust ja wabadust nõudwa ja wõitlewa töölisklassi ja tema nooruse rahustuswahenditeks. Leiwa asemel kiwi. Wabaduse asemele wangikoobas. Armastuse asemele kättetasumine, wiha ja waen.

Missugune ligemisarmastus! Missugune wastolu! Kas selleks kaswatawad emad oma poegi ja tütreid ja isad rühiwad kaewandustes, wabrikutes ja wäljadel, et kanda kokku warasid teistele ja kaswatada teistele warade kaitsjaid ja kokkukandjaid igaweseks ja igaweseks ajaks?

Ei! Kui see täna weel wõimalik on, siis homme paiskab töölisklass oma turjalt selle parasiitide karja, kes imeb tema werd ja üdi.

Siis algab helge aeg. Ühtki higi tilka, ühtki were piiska ei pea walatama teise õnneks. Inimsugu peab saama oma õnne sepaks. Kasuta waranduste ja wäärtuste häwitamise asemele, mida kapitalism ja imperialism kannab, oma ihu küljes sõjawägede ülespidamise ja sõjawarustuse kuludena, — peab tulema loowa töowäe organiseerimine ja töowilja otstarbekohane organiseeritud kasutamine. Ei pea olema parasiite — teise töowilja maitsejaid. Kes tööd ei tee, ei pea ka milte sööma.

Kus on usklikud ja papid oma ewangeliumi õpetusega, mis peaks kaswatama ligemisarmastust? Kus on teie armuõpetus, silmakirja-teenrid, kui teie wõimumeeste otsusel tapalawale wiidud ja wiidawatele sõjawägedele ja timukatele nende tegudes olete wõitu palunud ja palute?

Sa ei pea mitte tapma!..

Ristusust ülemjuudased — piiskopid, preestrid ja õpetajad! Oma rinnal kannate teie ristilöödu inimesepoja kaju, kes wõitles tapmise wastu (kes mõõka tõmbawad, saawad ka mõõga läbi hukka) ja ligemisarmastuse eest. Kuid jesuiitlikult endid tema järelkäija-

teks nimetades jõllitawad teie silmad kodanlise klassi ja korra kuldwasika poole. Selle läik on teid pimedaks teinud. Tema kõla teeb teid kurdiks. Tema iha kustutab teis inimsuse — ja teie ei märka, kui metsikud teie olete omas läikiwas mundris, mille kätte alt hirwitab ülekohtu ning jõhkru kihw.

Inimsust ega armastust teil ei ole. Kuid elagu wendlus, wabadus, õiglus ja inimsus, mis tõrkab kurnatute higist ja werest, mis walus ja waewas, puuduses ja kannatuses kaswab enneolemata kokkukõlaliseks ühistundeks ja armastuseks.

See armastus ja wendlus on õiguse- tu töölisnoorsoo ja tööliste klassiwõitluse pant.

Jeesus ütles: laske lapsukesed minu juure tulla, sest nende pärast on taewariik.

Mis see tähendab? Kas seda, et lapsed peawad end walekristusest — praeguse aja pappidest ja taewaliitlastest — laskma „armulauale“ wõtta, makstes selle „jeejuse“ ihu ja were eest pappide joomingu ja söömingu korporatsiooni ülespidamiseks lunastusraha, et raasike rüübata selle karika werest, mida papid pärast saadud raha eest põhjani tühjendawad?

Ei! Tuhat korda ei.

Meie kutsume noori ja lapsi, et neid ülekohtu wastu wõitlusele wiia. Papid ja taewaliitlased tahawad ülekohtu laste mõistusesse istutada ligemisarmastuse asemele, et nad wägiwalda õigeks kiidaks, mida maapealsed jumalad mammona huwides külwawad.

Meie heidame need mõlemad, kui rämsu kolikambri.

Ristusust on ligi 2000 aastat mööda. Inimsugu oli siis looduse mõju all. Tehnika oli wähe edenenu. Looduselt suudetud wähe wälja pigistada. Ja mida walmistati suure waewaga, see kõik ei olnud walmistaja oma. Suurema osa pidi ta sellest maksuma isandatele. Wacsus ja wiletsus olid tema alalised kaaseltsilised. Ülemad ja ohwerdaja ütlesid, et abi tuleb ülevalt. Päril elu algab alles haura taga — sest hing on surematu ja kantakse inglitest taewa, kus algab waeste laatsaruste paradisi. Kes maa peal piina kannab ja puuduses elab, end toidab ainult neist raasukestest, mis rikastele maksmisest üle jääb, — mis rikaste laualt maha langewad — need

saavad paradüsielu osaliseks, aga need, kes külluses elavad, tunnevad seal janu ja piina... sellepärast, kui teie patused, tahate taevariiki pärida, siis jätke meile maapealsed viinad ja wiijad, sest teil on seal ülewal hea, aga meid piinatakse wäga...

See on see hinge surematuse ja liha surnust ülestõusmise õpetus, taewase paradüsi lubamisega ja maapealse põrgu õigustamisega, mida meie taewaliitlased koolis kõrgemaks kõlbluse õpetuseks teewad.

Mis on hing? Kas tõuseb liha uuest ülesse, nii nagu see kujutatud surnu'e ülestõusmise kohta Kristuse teistkordsel ilmumisel?

Ei. Hing on iseäraline isewiisi organiseeritud materia lainete liikumine. Hing on elu teine nimetus. Elu aga on munawalge kehakeste olemisworm ja see olemisworm seisab peaausjalikult nende kehakeste keemiliste koosseisu osade alalises eneseülehitamises“ (Fr. Engels — Anti Düring lhk. 101—102).

Kui nende kehakeste eneseülehitamine teatawatel põhjustel puudulik on, siis on organismi kiratsemine. Jääb ta aga peatama — tuleb materia liikumises seisak ja seda nimetakse siis surm. Ühed nimetawad elu weel ainete põlemiseks organismis jne. Ja see on kõigile selge. Ükski loodusteadlane ja loodusteadust õppi koolijüts ei usu liha surnust ülestõusmist, kui ta ainete keemilist koosseisu ja protsessi ning elu tekkimise, olemise ja kadumise põhjusi teab.

Kuid pimelaid ja rumalaid wõib petta neile leiwa asemel kiwi anda ning õige tee pealt kõrwale juhtida. Aga nägijad saawad targaks.

„Ainult siis, kui seadus ja töölised — need kaks wastastiku seiswat ühiskonna-naba — ühinewad, purustawad nad oma raudses kaisus kõik takistused, mis ei anna kultuuril teed.“ (F. Lasalle — „Teadus ja töölised“).

Ja siis tuleb usuhullustusele, kurnamisele ja ülekohtule lõpp. Aga mis on tarkus? Mis on teadus?

Tarkus on eluwoitlusest kogutud nähtuste ja kogemuste waatluse summa. Teadus — nende nähtuste ja kogemuste süsteem.

Mispärast pööravad inimesed usule selja? Sellepärast, et eluwaatlus loodusnähtused elajate ja taimerilgist usu

algmõiste — hinge surematuse jne. wastu käib.

Mispärast astub proletariaat woitlusesse kodanlusega? Sellepärast, et kodanline kord tema tööwaewa ning waba arenemise woimalust temale ei kindlusta.

Aga kodanlus seletab ju oma professorite ja õpetajate kaudu, koolis ja väljaspool kooli, et töörahwa walitsus tulla ei saa ja ei tule. Nii on, nii jääb. Eraalgatus on kõige edu alus jne.

Milleks kõike seda waja?

Selleks, et olewat korda õigustada. See on kodanluse tarkuse ja teaduse eesmärk. Selle teenistusse on ka kogu nende tarkuse süsteem — majandusteadus, õigus, eeika, kunst, usuõpetus jne. palgatud. Rida inimesi — haritlasi, õpetlasi ja prohweessoreid müüwad talle oma suu ja sule osawuse ning ülesleidused (sõjalised ja teised), et selle korr olemist igaweseks teha.

Aga loodusteadus ja tehnika annab töötawale hulkadele uue sõjariista — uued elunähtuste kogemuste summa. Omas igapäewases leiwa orjamises näeb tööline, et kõik need warad, mida ta walmistab mitte tema omad ei ole. Ta näeb, et need on üksikute päralt, kes ainult osa neist waradest tööpalga näol temale annab. Kuid see on liig wähe. Jõhkruks ei luba waradeomaniku temale rohkem anda. Ta peab pool näljas elama. Kuid, ta näeb, et warade omanik elab külluses; nähes seda kaupade hulka, mida ta walmistab ja wõrreldes selega, mida ta tarwitab, saab aru, et tema ja ka teised hästi elada wõiks, kui ei oleks tema töö pillamist laisklejate ja parasiitide tööta elamist; kui ei lastaks õhku ja ei häwitataks sõdades asjata warandusi ja wäärtusi. Need nähtused wiiwad teda mõtte peale, — kas ei saa kuidagi teisiti paremini elada.

Nii tekiwad ristiusu kommunistid ja kõiksugused ristiusu esialgsed lahusud keskajal, kes parema korra kättewoitmise sihis woitlust peawad paawsti, pappide ja kiriku wastu. Põletatakse kloostreid ja kirikuid, mis muutusid rikaste mammona kogumise paikadeks ja wara hooviks.

Kuid algades XVI aastasajast Toomas Moorist, kelleni hulkade mõttes heljuw unistus parema korra teostamist nägi pappide häwitamises (Münzer)

wastuhakkamise teel jne. saab nüüd uue sihi.

Moori mõttekäik — unistus — utopism — toob esile uusi oletusi olukorra parandamiseks ja ka uusi worme, mille elluwimise teed on ka teised. Helde ja armuline kuningas peab Moori riiki õiguse ja armastuse korra looma, mida Moor kommunistlikuks korraks peab. Seda unistust kannawad edasi ja täiendawad sotsiaalsete olude kohaselt, teised suured utopistid: Karl Marks ja Friedrich Engels koguwad

kokku kõik need mõttemõlgutused ja nende geniaalne waim ning teraw sõjariist — dialektikaline materialism taob neist halastamata järjekindlusega kodanlise korra kukutamise abinõu, teadusliku sotsialismi.

Tundma õppides seda abinõud, heidab kõrwale kooliõpilane oma bataljoni ja boyskoutide roodu, noor sõdur wintpüssi ning nad astuwad töö punase lipu all kurnamise korra ja wana ilma piinade pörgu — kapitalistliku korra wastu wõitlema. M.

Teadusliku sotsialismi algallikad

Teaduslik sotsialism kujundab praegusel ajal kõigi maade klassiteadliku proletariaadi ilmawaate alust ja teoreetiliselt järgneb kolmest algallikast: klassilikust majandusteadusest, utopiilisest sotsialismist ja klassilikust idealistlikust filosoofiast (mõtteteadusest).

Sotsiaalne ümbrus, milles teaduslik sotsialism edenes, oli äge klassiwõitlus, mis käimas oli Lääne-Euroopas — iseäranis Inglismaal ja Prantsusmaal XVIII aastasaja lõpul ja XX aastasaja esimesel poolel. XVII aastasaja lõpul algab Inglismaal suur tööstusline rewolutsioon, sünnitatud reast tehnilisest ja aurujõu kohandamise wiiside ülesleidmisest. Masinate abil waldas suurkapitaal kiirelt walmistuse ja muutis tuhanded väikewalmistajad proletariaasiks. Sel ajal, kui warandusega klassid tehnika edenemisest wälja pumpasid suuri kasusid, langes tööliste palk ja hulkade waesus kaswas koledal kombel. Wähemadki tööliste katsed oma seisukorda parandada suruti alla lõpmatu karmusega. Ainult 1824. aastal läks Englise töölisel korda wõita enesele ühinemise wabadust, ja sellest ajast peale algab Inglismaal tugew töölisühisusline liikumine.

Samal ajal wõitleb töölisklass Inglismaal ühes väikekodanlusega walimisõiguse eest. 1823. aastal wõtab parlament wastu seaduse walimisõiguse laiendamise kohta, kuid see seadus ei annud töölistele seda õigust mitte. Walimisreformi puudulikkus annab alguse pikadasele proletariaadi wõitlusele üldise walimisõiguse eest (chartism).

Walitsewad klassid Inglismaal was-

tasid tööliste nõudmiste peale karmide agakiusamistega, kuni sõjariistus jõu tarwitamiseni. Tschartistide liikumine suruti kodanliste landlordide poolt alla. Kuid 1846. aastal Englise proletariaat pigistas kodanluselt wälja kaks suurt reformi: kaitsetolli ärakaotamise leiwa pealt ja 10-unnilise tööpäewa naiterahwastele.

Prantsusmaal, XIX aastasaja esimesel poolel ei olnud weel oma suurt rewolutsiooni lõpetanud. Pärast 1815. aasta rewolutsiooni wõitis feodaalne aristokraatia tagasi palju oma esimese rewolutsiooni aeg kaotatud seisukohti, ja kodanlusel tuli proletariaadi toetusel 1830. aastal teha uut rewolutsiooni selleks, et enese wõimu tagasi saada. -Kuid proletariaat esimese rewolutsiooni ajast oli arwuliselt tugewasti kaswanud, ei saanud ta sest midagi, et 1830. aastal wõim maa-aristokraatide käest läks pankiiride ja suurtoösturite kätte. Ima õigusteta ja kurnatud töölised algasid ühes väikekodanlusega kohe peale 1830. aasta rewolutsiooni wõitlust wabariigi eest. Aastakümme — 1830 kuni 1840 kujutab terwet rida wastuhakkamiste wandeseltse. Poliitiline seisukord läks kaunis terawaks suurtoöstuse kiire edennemise ja kaasaskäiwa väike- ja kesk-kodanluse eksproprieerimisega.

1831. aastal puhkes Lionis lahti suur kudujate stüühiline wastuhakkamine. 1834. aastal kordub Lioni wastuhakkamine ja ühes sellega kantakse ta üle Pariisi. Tööliste lahingus sõjawägedega sai hukka 1.200 inimese ümber. Selle wastuhakkamise allasurumise juures

Tjer (Thierre) andis walitsewate klasside harilikku käsu: „armu mitte anda!“

XIX. aastasaja teisel poolel algab kapitalism oma purustawat tööd Saksa maa ja Austrias. Sel ajal lõpetas kapital juba ammu alustatud käsitööstuslise valmistuse ärawõitmise ja muutis hulkadena endisi enam vähem iseseiswaid käsitöölisi tööliste seisukorda, kes said näljase tööpalka osaliseks. Waesus ja nälj kutsusid wälja wastuhakkamisi, millest iseäranis kuulus on kudujate mäss Sileesias 1844. aastal ja kudujate mäss Bogeemias 1844. aastal. Sel samal ajal walmistas Saksa maal kodanlus tööliste toetusel otsustawale wõitlusele feodaalse korruga.

Igaüks wõitlewatest seltskonna klassides: — kodanlus, feodaalsed maaomanikud, proletariaat astusid kõigis maades wälja oma ideoloogiaga (mõtteilmaga). Klassikalik majandusteadus, sel näol, missugune ta sai Adam Smith'i ja Ricardo poolt, oli kodanluse ideoloogiaks. „Majandusteadlaste“ silmis oli kapitalistlik kord kõige loomulikum, s. o. kõige enam wastaw looduse seadustele. Palgatööline majandusteadlastele oli niisama tarwilik ühiskonna ollus, kui kapitalistki; igaühel neist oli õigus „oma“ töösse üleküü kasutada: kasu — kapitalist ja tööpalka — tööline.

Kuid waatamata igawese orjuse peale, mil eale mõistis klassikalik majandusteadus töölisi, oma kapitalistliste wahekordade analüüsi (juurdluse) tagajärgedega andis ta neile kätte tugewa sõjariista.

Klassikalik majandusteadus tõendas, esiteks, et kauba wäärtus on proportsionaalne tema valmistamise pääle kulutatud tööga, ja teiseks, et töölise osa valmistatud saaduses on seda wäiksem, mida suurem on kapitalisti osa. Esimesest oletusest tegid selleaegsed sotsialistid järelduse, et kogu töö produkt on tema valmistaja töölise päralt; teisest tekkis järeldus töölise ja kapitalisti huwide leppimatust wastolust.

Majandusteadlaste tõendus, et kapitalistlik kord kõige enam wastab looduse seadustele, kutsus esile tugewa opositsiooni feodaal-korra kaitsjate poolt. Selle teoreetilise wõitluse pinnale tekkis ajalooline kool, esite õiguses, pärast ka majandusteaduses, arendas oletusi, et õigus ja majandus tekiwad

ajalooliselt ja et igale ajaloolisele ajajärgule wastawad oma majandus wormid ja õigus.

Kuidas ka ei oleks nende otsuste aegajalise reaktsoonilise tarwitamisega, igatahes töi nad tekkiwasse ühiskonnateadusesse wäga tähtsa alguse — arenemise põhimõtte.

Oma täieliku wäljenduse leidis arenemise põhimõte — ehk mitte küll praeguse aja mõttes — Hegeli idealistlikus mõtteteaduses, kus loodus ja inimeste ühiskond esinesid juba kindlate arenemise astmetena.

Klassikalik majandusteadus ja Hegeli filosoofia esitasid kodanlise teadusliku sotsialismi algallikaid. Marx, nagu Lasalle kirjutab, pidi ühendama ühe „Ricardo, kes sai sotsialistiks ja Hegeli, kes sai majandusteadlasteks“. Ko mandaks proletariaalse teadusliku sotsialismi algallikaks oli utopiline sotsialism.

Klassiwõitluse karmus XVIII aastasaja algul kutsus esile tihedaid katseid ühiskonnas walitsewa kurja põhjuste õtsimiseks ja abinõude leidmiseks rikkuse ja waesuse häwitamiseks. Hulk päid töötas selles sihis, kuid kõige suurema jälje jätsid ajalosse need õpetused, mis käiwas wõitluses kaitsesid rõnutud klasside huwisid. Need õpetused on kuulsad utopialise sotsialismi nime all.

Utopistide peajõud seisis nende haastamatus kodanlise korra arwustamises. Utopistid arwustasid kogu kapitalistlike korra wahekordi: eraomandust, perekonda, abielu worme, naisterahwa seisukorda, konkurentsi, valmistuse anarkiat, ja kriise. See kriitika elas autorites kauem. Mõnes suhtes on ta meie ajasse üle toodud.

Kogu oma sügawa analüüsi juures ei wõinud suured utopistid oma aja raamidest wälja tulla. Kapitalism XIX aastasaja algul läks läbi ainult oma esimesed muutused ja ei suutnud veel tarwiliku täiusega oma arenemise sihti paljastada. Kõik utopistide poolt ühiskonna ümberloomise plaanid olid suures määril kunstlikud ja neil ei wõinud olla mingisugust tegelikku tähtsust.

Rahwahulgad ei läinud mitte utopistide järele. Nende järel käijad kaswasiid kiirelt ususeltsideks, kelle algatused olid lihtsalt häledad, wõrreldes tschar-

tistide liikumisega ehk Prantsuse proletariaadi väljaastumisega.

Utopistide tagajärgedeta katsed ja peaaegu ebaõnnestunud poolstuhiline tööliste liikumine kutsusid esile salajasid tööliste ja radikaalse kodanluse organisatsioonid. Suurem osa meist organisatsioonidest loodi Pariisis poliitiliste emigrantide poolt Saksamaalt, Itaaliast, Austriast, Wenemaalt ja teistest maadest. Neis organisatsioonides rajas enesele esimesena teed proletariaadi liikumise rahvusvaheline idee; neis arwustati utopiliste süsteemide puudusi, seati kokku uusi poliitilisi programme ja töötati välja plaanikindlaid wõitluse wiise waratutele nende kurnajate vastu. Ühest niisugusest organisatsioonist — Londoni „Kommunistide ühingust“ — wõtsid osa ka Marx ja Engels.

Nii si's 40-date aastate lõpul, seadis ajalugu üles sotsiaalse küsimuse kõige terawamal kujul. Selleks, et ära märkida selle küsimuse otsustamist, oli

tarwis mõista mitmekesist waeste liikumist mitmesugustes maades, kui ühist, ajalooa väljaastuwa uue klassi — proletariaadi ajalooliselt paratamatut liikumist; tarwis oli ära määrata, kuidas see klass tekkis ja missuguse uue ajajärgu wiis see klass ajalosse. Kuid selleks oli tarwis üles leida inimeste ühiskonna arenemise seadused, ja eraldi, kindlaks määrata kapitalistliku ühiskonna edenemise seadused.

Wastuseks neile küsimustele sai Marxi ja Engelsi poolt loodud teaduslik sotsialism. Marx ja Engels ühendasid ühte geniaalsesse süsteemi utopistide laialipillatud mõtet; nad puhusid elu mõnedesse enne neid väljaõeldud ideedesse, mille suurest tähtsusest nende autorid aru ei saanud; nad muutsid kuni nendeni ülesseatud mõistatused põhimõteteks ja löid oma teadusliku sotsialismi süsteemi — ühiskonna arenemise teooria ja kapitalistliku ühiskonna arenemise teooria.

—n.

Riik ja rewolutsioon

Kogu ühiskonna ajalugu oli kuni senijani klasside wõitluse ajalugu — kirjutawad Marx ja Engels „Kommunistlises Manifestis“.

Ja tõepoolest, kui meie ajalugu vaatleme, siis näeme, et ajalookäigus arenewad klassid walmistusliste jõudude wahekordades, walitsewaks ja walitsewaks klassiks. Need klassid on oma olemise ja elamise huwides üksteisele waenulikud ja seisawad alalises wõitluses. Klass, kelle päralt on walmistusabinõud — wabrikud, masinad, tööriistad, maa jne., moodustab nende alalhoidmiseks organisatsiooni, mille abil warata klassi alla surub ja oma huwide teenistusse rakendab. See organisatsioon on riik.

Seda enam, mida enam walitsew klass rõhutatud klassi kurnab, kasvab nende wahel wastolu — seda terawamaks läheb klassiwõitlus. Walitsewale klassil ei jätku oma wõimu kaitseks riiklike aparadi autoriteedid — ta loob sõjaniistus jõu — sõjawäe ja politsei, kelle peale ta end toetab. Neile wõimorganisatsioonidele antakse puutumata

erapooletu ilme. Kõik peawad neile alluma ja nende käsku täitma.

Kuid walmistusliste jõudude edeneemisprotsessis, kus walitsew klass oma wõimule ja walmistusliste abinõudele oma dusele toetades, saab teatawa osa rõhutatud klassi töowiljast, mille tõttu rõhutatud klassi elamistingimised selle korra piirides rahuldatud ei saa, sest et walitsew klass oma „sissetulekust“ — lisawäärtusest lahti ei ütle, waid klassi tarwituste kaswamisega seda osa weel suurendada püüab, tööliklassi tööpalga allasurumise teel, mille tõttu tööliklass langeb äärmisse willetsusse, mis teda tõukab wõitlusse walitsewa korra vastu. See wõitlus walitsewa klassi ja rõhutatud klassi wahel on klassiwõitlus. Et aga riigiwõim walitsewate klasside käes, siis on see wõitlus juhitud ka riigi vastu. Aga kui see wõitlus on juhitud walitsewa riigikorra vastu, siis järjelikult peab selle wõitluse lõppsiht olema makswa riigikorra „muutmine“ ehk häwitamine. Kuid makswa riigikorra muutmist nimetatakse rewolutsiooniks.

Praegusel ajal, kapitalistlike korra piirides, peab tööliklass teadlikku võitlust selle korra hävitamiseks ja uue kommunistliku ühiskonna teostamiseks. Kogu ilmas on võitlus käimas wana ilmakorra hävitamiseks. Seda pöoret, mida see võitlus kaasa toob, nimetatakse sotsiaalseks rewolutsiooniks. Sotsiaalne rewolutsioon tähendab põhjalikku pöoret makswa korra wormides klasside wahekordades — tähendab valmistuuliste jõudude wahekorra muutmist, endise riiklike korra hävitamist ja majandusliste ning poliitiliste õiguste ülekandmist uueks walitsewaks klassiks tõusnud ühiskonna liikmete peale, ühtlase alusel kuni klasside väljasuremiseni.

Sotsiaalne rewolutsioon, mis makswa riigikorra ja walitsewa klassi hävitamises ja uue kommunistliku ühiskonna korra makspanemises end ilmutab, tõukab kodanluse oma riigikorra ja klassi olemise kaitsmisele. Ühesuguselt häwitawad walitsewad klassid oma wastaseid — olgu see monarkias ehk demokraatlikes wabariigis.

Kodanlised tähetargad, õpetlased, filosoofid, juristid jne. määravad riiki, kui „tõeliku mõistuse kuju“ ehk kõlblike idee tõelikkust“ (Hegel). Nad tahawad kõike maapealset — ka inimeste wahekordi mõistuse abil seletada.

Ent teaduslike sotsialismi — kommunismi põhjendajad K. Märx ja Fr. Engels waatlewad riiki, kui „ühiskonna arenemise teatava astme produkti“.

Engels kirjutab :

„Riik ei kujuta enesest mingil wiisil jõudu, mis väljaspoolt ühiskonnale külge seotud. Riik on ühiskonna arenemise teatava astme produkt ; riik on tunnistus, et ühiskond sattus lahutamata wastollu iseenesega, lõhenes leppimata wastanditeks, millest pääsemiseks ta jõuetu. Aga et need wastandiid, klassid, huwidega, ei häwitaks üksteist ja ühiskonda kasuta võitluses, selleks oli tarwis jõudu, kes seisaks ühiskonnast kõrgemal, jõudu, kes „pehmendaks“ kokkupõrkamisi, hoiaks teda „korra“ piirides. Ja see jõud, mis tuli ühiskonnast, seades end tema üle, eraldus ikka enam ja enam temas — see on riik“.

(Fr. Engels, Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine).

Siin on marksismi peaidee riigi ajalooliku ülesande ja tähtsuse küsimu-

ses selgeste väljendatud. Siit järgneb, et riik on klassiwalitsuse organ (asutus) ühe klassi rõhumiseks teise klassi poolt, — niisuguse korra loomine, mis kindlustab ja seaduslikuks teeb seda rõhumist, mis pehmendab klasside kokkupõrkamisi.

Wäikekodanliste poliitikategijate arwamise järele tähendab tööliklassi rahustamine korda, mitte aga ühe klassi rõhumist teise klassi poolt. Kuid Engels toob nimetatud kirjatöös uusi tõendusi riigi kui klassi organi kohta. Ta näitab, et endise suguharulise organisatsiooniga võrreldes, nüüdne riik eraldub, esiteks, oma alamate jagunemise läbi, mis selle tõttu tarwilikuks sai, et „isetegew rahwa sõjariistus organisatsioon“ muutus võimatuks ühiskonna klassidesse jagunemisega. See ühiskondline võim on olemas igas riigis. Tema ei seisa koos mitte üksnes „sõjariistus inimestest“, waid ka ainelisest wahenditest — wangimajadest ja igasugustest sunniasutustest, mis suguharulise ühiskonna ehitusele tundmatud olid“. (Sealsamas).

Milleks oli tarwis uuel ühiskonnal — riigil türme ja teisi sunniasutusi?

Walitsewa klassi võimu alahoidmiseks ja tõuswa klassi (praegusel ajal tööliklassi) allarõhumiseks.

Kuid sellest on weel wähe :

„Ühiskondline võim tugewneb sel määral, kui wõrd terawnewad klasside wastolud siseriigis ja sel määral, kui wõrd kokkupuutuwad riigid muutuwad rahwarikkaks. Waadake praegust Euroopat, kus klassiwõitlus ja maadewõtmise wõistlus ühiskondlike wõimu kruwe niisugusele kõrgusele, et ta ähwardab neelata terve ühiskonna ja isegi riigi“. (Sealsamas).

See on kirjutatud 90. a., kus kasvaw imperialism ja trustide ning suurpankade kõikwõimsad organisatsioonid algawad oma tegewust asumaade suhtes. See „ärawõitmise wõistlus“, mis nüüd uute wägewate organisatsioonide kaudu algab, nõuab walitsuswõimult kindlust ja tuge. Selle tagajärjeks on walitsuswõimu keskendus, tema eraldumine rahwast.

Kuid ühes asumaade omamisega arenab ka tööstus. Tööstuse arenemisega käib kaasas tööliklassi kasvamine. Kaswab klassiwõitlus. Ent oma huwide kaitseks kasutab walitsew klass riigi-

wõimu ka siseriigis warata klassi allasurumiseks, kes oma olemise eest wõitlust peab.

Turgude wõitmine asumaadel nõuab riigilt kulu. Riik aga saab oma sissetuleku rahwalt. Nõndasama nõuab ka wäljaminekuid sõjawäe ja riigiwõimu ülewalpidamine, milleks rahwas maksusid peab maksma. Maksusid nõuawad rahwalt ametnikud.

„Omandades ühiskondlise wõimu õigust maksusid sisse nõuda, muutuwad ametnikud ühiskonna organideks, ühiskonnas kõrgemaks... Luuakse iseäralised seadused ametnikkude pühalikusest ja puutumatuset“.

Siin on terawalt üles seatud ametnikkude „isewalitsus“, kus nad ühiskonnas „korda ja seadust“ esitawad.

Kuid... „sest et riik tekkis tarwidusest, hoida ohjades klasside wastolu, ja et tema selsamal ajal tekkis nende klasside isekeskis kokkupõrkamisest, siis on see üldise reegli järele majandusliselt walitsewa, kõige wägewama klassi riik, kes riigi abil kerkib ka poliitiliselt walitsewaks klassiks ja saab niimoodi uusi abinõusid rõhutud klassi allasurumiseks.“ (Sealsamas).

Wanaaegne ja feodaalne riik ei olnud mitte ükski orjade ja maa külge kōtetud talupoegde organideks, waid ka „praeguse aja esitusline riik on kapitali tööriist palgatöö kurnamiseks. Erandina tuleb siiski ette ajajärke, kui wõitlewad klassid jõuawad niisugusele jõudude tasakaalule, et riigiwõim saab teatawaks ajaks mõlema klassi suhtes teatawa iseseiswuse, on nagu waheltsõitaja nende wahel.“ (Sealsamas).

Niisugused olid absoluutsed (isewalitsusline) monarkiad 17. ja 18. aastasajal, Bismark Saksamaal, Kerenski walitsus Wenemaal.

„Demokraatlikes wabariigis — jätkab Engels — kasutab rikkus oma wõimu kaudselt, kuid seda kindlamalt, nimelt ametnikkude ostmise kaudu, teiseks, walitsuse ja börse koostöötamise kaudu.“ (Sealsamas).

Praegusel ajal edendawad imperialism ja pankade ja raha kapitali walitsus seda rikkuse kõikwõimu missuguses tahes demokraatlikus wabariigis ennekuulmata oskusega.

Engels nimetab samas kirjatöös täieliku kindlusega üleüldist walimisõigust

kojanluse wõimu tööriistaks. Ta ütleb, et walimisõigus on „töölisklassi küpsuse näitaja. Rohkem anda ta ei wõi ja ei anna ka kunagi nüüdses riigis.“ (Sealsamas).

Kuid mida kõnelewad meie sotsiaaldemokraadid „kah sotsialistid“—marxistid?.. Nad räägiwad, et walimissedeli kaudu läheb töölisklassil tee — ja see ainuke ja õige tee — wõidu juure. Walimissedel tegewat töölisklassi walitsewaks klassiks ilma werewalamiseta jne. jne.

Oma waadete kokkuwõtte annab Engels sama kirjatöö järgmistes lausetes :

„Nii siis, riik ei ole igawene. Oli ühiskondi, kes läbi said ilma temata, kellel arusaamist ei olnud riigist ja riiklisest wõimust. Majanduslise arenemise teatawal astmel, mis möödapääsemata ühendatud oli ühiskonna klassidesse jagunemisega, sai riik selle jagunemise tõttu ülitariilikuks. Meie lähene nүүd kiirede sammudega niisugusele walmistuse arenemise astmele, kus nende klasside olemasolemine ei ole enam mitte tariilik, waid muutub tööstusele otse takistuseks. Klassid häwinewad nõndasama möödapääsemata, nagu nad tekkisid. Klasside häwinemisega häwineb ka möödapääsemata riik. Ühiskond, mis uutmoodi walmistust organiseerib, walmistajate waba ja ühesuguse arenemise alusel, saadab riigimasina sinna, kus temale leidub õige koht : wanaasjade muuseumi, woki ja pronkskirwe kõrwale.“ (Sealsamas).

„Proletariaat wõtub riigiwõimu oma kätte ja muudab kõige pealt walmistuse abinõud riigi omanduseks. Ühes sellega häwitab ta ka iseenese kui proletariaadi, ühes sellega häwitab ka kõik klassiwahed ja klasside wastolud, aga ühes sellega ka riigis olemasolewale ja kuni seniajani elutsewale ühiskonnale, mis liigub klasside wastoludes, oli riik tariilik, s. o. kurnajate klassi organisatsioon, tema wäliste walmistuste tingimiste teostamiseks, tähendab, iseäranis rõhutud klassi wägiwaldselt kütkestamiseks äramääratud, käesolewa walmistusiwiisi rõhumisolukorras (grjus, feodalism, palgatöö). Riik oli kogu ühiskonna ametlikuks esitajaks, tema koondajaks silmapaistwaks korporatsiooniks, kuid ta oli niisugune ainult niiwõrd, kuiwõrd ta oli selle klassi riigiks, kes omas ajajärgus kogu ühiskon-

da esitas : wanasti oli ta orjadewalitsete — riigikodanikkude — riik, keskajal feodaalse aadeliseisuse riik, meie ajajärgus — kodanluse riik. Kui riik wiimati tõesti saab kogu ühiskonna esitajaks, siis teeb ta iseene ülearuseks. Sellest ajast algades, kui ei ole ühtki ühiskonna-klassi, keda oleks tarwis maha surutud olukorras hoida, sest ajast, kui häwinewad ühes klassiwõitlusega, ühes võitlusega üksiku olemise eest, mis sünnitatud praeguse walmistulise korralageduse läbi, need kokkupõrkamised ja äärmused, mis järgnewad sellest võitlusest, — sellest ajast algades ei ole enam kedagi maha suruda, ei ole ka iseäraliku surwejõu — riigi — järele tarwidust. Esimene akt, kus riik esineb tõesti kui kogu ühiskonna esitaja, on walmistusabinõude waldamine ühiskonna nimel — on ühes sellega ka tema kui riigi wiimane akt. Riigiwõimu waheseisamine ühiskondlistesse wahelkordadesse saab siis ühes alas teise

järele ülearuseks ja matab iseene. Walitsuse asemele inimeste üle astub asjade korraldamine ja tööstusprotsessi juhtimine. Riiki ei „muudeta“ mitte, waid „ta sureb wälja“. Sellel alusel tuleb hinnata ka lauset „waba rahwa riik“, lauset, mil ajuti oli agitatsioonilik olemisõigus, kuid oma lõpuarwes on ta teaduslikult puudulik. Sellel alusel tuleb hinnata ka nõndanimetatud anarhistide nõudmist, et riik saaks täna-homme ärakaotatud“. (Anti-Düning — „Teaduse ümberlukkamine“ härra E. Düringi poolt).

Siin on wäljendatud Pariisi Kommuna kogemused 1871. a. Engels kõneleb siin kodanluse riigi „häwinemisest“ proletariaadi rewolutsiooni teel. Kodanline riik Engelsi järgi ei sure mitte wälja, waid „häwitatakse“ proletariaadi poolt“. Sotsiaaläraandjad ja opportunistid kõnelewad ja püüawad tõendada sootumaks wastupidist.

8. Töölisnoorsoopäew. — Meeleawaldajad Pirital

Noorsoo liikumine Eestis ja wälismaal

8. üleilmne töölisnoorsoopäew

3. sept. 1922

Eesti töölisnoorsugu pühitses seda päewa esimest korda massilise meeleawaldusega. Meeleawaldus algas Rus-

salka juures ja liikus Piiritale punase lipuga. Lippe rohkem ei lubatud demokraatlikkude wõimude poolt kui üks: Plakaadid, mis kandsid puhtmajandusikke loosungeid, olid keelatud. Kuid

kõnetool Piiritall oli ehitud punase riidega, millel sõnad: Meie nõuame üleilmlist töölisnoorsookongressi. See loosung aga näis politsei võimudele seadusvastane, koniskeeriti ja hiljem võeti meelegaalduse korraldaja SMS Keerdo wastutusele. Tehti muidki takistusi.

Töölisnoorsoo meeletu oli revolutsiooniline.

Resolutsioon, millega Tall. Sots. Noorsoo Ühing likvideeriti

Arwesse wõttes :

et Tall. sots.-dem. töölispartei ainult pettussildina oma nimetust kannab, kuna ta sisulikul ei sotsialistlik ega proletaarlik (tööliste) partei ei ole, waid endast kõige harilikumat kodanlik-demokraatlikku erakonda kujutab, olles häbiplikiks töölispartei nimekirjas ;

et see partei omä noorsoo osakonda tahab kasutada töölisnoorsoo petmiseks, keda ta püüab paendlikuks ning truuks kodanluse teenriks kaswatada ;

et Tallinnas on neil päiwil asutatud uus noorsoo poliitiline organisatsioon — Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei Noorsoo osakond,

otsustab üldkoosolek :

1) Tallinna Sots. Noorsoo Ühingu ära likwideerida.

2) Kõik nimetatud Ühingu warandus, ükskõik, milles see seisab, määrata Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei Tallinna Noorsoo osakonnale.

3) Terwes koosseisus astuda EISTP Tallinna Noorsoo Osakonda. Need TSNÜ liikmed, kes selle otsuse alla mitte ei paenutu, tunnistada samasugusteks tööliklassi huwide mahasahkerdajateks, nagu on wanadki sotsid.

4) Otsusest teata wastawale kohtuasutusele TSN Ühingu registrist mahakustutamiseks.

5) Otsuse täidesaatjaks walida wieliikmeline likwideerimiskomisjon.

6) Pöörata sel puhul üleskutsega töölisnoorte ja kogu aatelise noorsoo poole Eestis.

Narwast

Möödaläinud 5—6 kuu jooksul on Narwa noored endid tugewasti organiseerinud : Narwa kiutööliste ühisusse on koondunud umbes 300 noortöölist; E. J.

S. T.P. Narwa osakonnas on umbes 40 distsiplineeritud, klassiwõitluse eesmärges sammuwat noorteproletaarlast. Mõlemis töölisorganisatsioonis tegutsewad 5 liikmelised noortekomisjonid. Komisjonid korraldavad noorte keskel loenguid, reöeraate, waielusi jne. Töölisühisuse noortekomisjon korraldas 16. sept. s. a. esimese päduõhtu, mille puhul sisetulek määrati spordi abinõude muretsemiseks.

Töölisühisusel on oma jalgpalli komando, umbes 20 sma. suur ning kohane spordi plats. On peetud wõistlusi kohaliku K. S. „Wõitleja“ meeskonnadega, mille tagajärgeleks on olnud wiimaste täielik lüüasaamine.

Kuid kõik see on alles algus. Noortekomisjonide töö, töölisnoorsoo organiseerimises ja orjaahelatest wabastamises on alles teoksil. S e p p.

Nõukog. Wenemaal: Noorsoopäew — kogu töötawa noorsoo püha

Ülewenemaaline Täidesaatew Komitee kuulutas iga septembri kuu esimese puhkepäewa kogu Nõukogude Wenemaal töötawa noorsoo pühaks. Kõigis riiklikes asutustes jne. peab sel päewal punane lipp lehwima. 3. septembril oli esimest korda töötawa nooruse püha pidamine. Linnad olid lipuehtes. Moskwas U. W. T. K. esimehe ja W. K. N. K. k. poolt pandi Swerdlowi platsile Karl Liebknechtile mälestussammas

Rahwuswaheline Noorsoopäew Nõukogude Wenemaal

3. septembril pidas kogu ilma revolutsiooniline noorus oma jõudude ülewaaatust ja awaldas oma meelt ja wiha kodanlise ilmakorra ülekohtulise kurnamise wastu. Miljonid noored töölised oma lippudest ja huultelt andsid kodanlisele ilmale oma nõudmised teada. Mõnelgi maal langesid noored seksimehed werejänulise kodanluse kuulide ja prowokatsiooni ohwriks ehk tallati wigaseks sandarmide ja nuhkide hobuste all.

Ainult Nõukogude Wenemaal wõisid noored sel päewal wabalt ja julgelt oma soowe ja nõudmisi esitada. Nad näitasid kogu ilma kodanlusele, et nad wanu wäsinud

ja võitluses langenud seltsimehi igasuguste raskuste peale vaatamata valmis on vahetama, et alustatud vabadusvõitlust kogu ilmas võidurikkale lõpule viia.

Nende lippudel seisis :

„Rahvusvaheline kodanlus keerutab meile kõit, kuid ei pääse kuhugile meie proletaarliku löögi eest. Kõis on teie igäühe jaoks valmis! Koondu ühisesse väerinda, töölisklass!“

Ja lõpmata ridadena liikus Moskwa kommunistlik noorsugu 3. septembril Kremli ette Punasele platsile.

Sadatuhat noortöölist 704 lipuga ning 33 muusikakoori saatel seisis ja liikusid mühisewa merena wana kuulsa Kremli müüride ees, kes nüüd kaswawa nooruse ees oma aastasadade ülekohut näis häbenewat.

Kuid noorus demonstreeris nüüd oma võidurõõmu selle wägiwalla üle, mida siin papid ja walitsejad warjasid ja kaitsesid, sest nüüd on see tööliste ja talupoegade walituse toetuse punkt kodanluse häwitamiseks.

Wõidumärgina wedas W. K. N. Ü. Kk. ja K. N. I. T. K. oma lipu järele kapitalisti, puukast kaelas, mis nõõriga teda ratsamehe kaudu lipuga ühendas. See oli endine wõimu ja wägiwalla mees omas härralikus ülikonnas, kõwaga ja nahkkinnastes. Tema järel tulid kolm vähem wiisakamat wanahärrat, kah kõwades ja sabakuubedes. Nagu nabanõõriga oleks kapitalist neid enesega ühendanud.

Kes need olid?

Üks neist oli 2½. Internatsionaali mees. Ta keha ümber oli punase mantli peal musta tähtedega 2½. Internatsionaal. Teine oli 2. Internatsionaali mees. Ta keha ümber oli tõmmatud sellekohase nimega wõõ. Kolmas sini-must-walge; iga kodanlise rahvusriigi sümbool kujutas kapitaali rahvuswahelist ühendust.

Nende peade kohal kanti suurt lippu pealkirjaga :

„Meie sunnime rahvuswahelist kapitaali ja nende sulaseid endid teemima.“

Palju oli noortel sel päewal ütelda. Selles lippude-meres wõis lugeda igasuguseid loosungid, mida wabadust, rahu ja õnnelikku elamiswõimalust soowiw noorus tarwikuks peab uue ühiskonna teostamisel.

Ta hüüdis : „Maha uulitsa ja bulwarite lüderlik noorus! Elagu töölisnoorsoo koolid ja klubid!“

Ta tõi ette kõik loosungid, mis uue parema korra ehitamisele teed näitawad. Kriipsutati alla iseäranis majanduselu ülesehitamise tarwiikkust ja kommunistliku kaswatamise wajadust ja näidati, et töölisnoorsugu on annud ja annab Punasele Armeele juhatajaid. Tööliste wabaduse walwuriisi ja punaseid spetsialiste tööstuse ülesehitamiseks.

Kuid ta ei unustanud ka oma kaaswõitlejaid teistes maades :

„Töölisnoorsugu Lääne Euroopas walab werd oma wabastamiseks. Meie saadame neile oma wennaliku terwituse!“

Wäga silmapaistew rongikäigus oli suur weripunane lipp — kõige suurem demonstratsioon. Teda kandsid kolm inimest kõrgel nagu wäljakatsuwalt ja sellele oli kirjutatud :

„Maha Wa'ge terror! Terwisid Sakamaa, Ungari, Eesti, Läti, Leedu ja Lõuna-Slaawi türmides istuwatele noortöölistele.“

Samasugune punane lipp oli tõmmatud kõnelawa tahal Kremli seinale, mille kohal seisis werejänulise kodanluse ohwri Karl Liebknechti pilt ja all suurelt : „Maha walge terror! Terwisid“ jne.

Ülew oli Moskwa nooruse meeleolu sel päewa! Ja miks ta ei pidanud siis ka ülew olemat. Warsti möödub wiis aastat, kui Wene töölisklass paiskas kurnajad oma kukilt. Raskes wõitluses wõitis ta rahvuswahelise kodanluse pealetungimised, häwitades Koltshakid ja Denikinid ning sundides entente ketikoeri rahu tegema. Nüüd on kogu ilma kodanlus nende ees põrwitamas, ehk küll mitte lõpulikult. Sellest saawad Wene noortöölistes wäga hästi aru, kui nad ütlewad :

„Ilma kodanlus walmistab ette uusi rõõwsõdasid. Meie walmistame neile wiimase löögi.“

Tööliste Maja awamine töötutele alaealistele tütarlastele Nõukogude Wenemaal

4. septembril awati Tööliste Maja alaealistele töötutele tütarlastele. Uus majanduspoliitika, staatide koondumisega, mõjub ühes töökaitse seadustega töö-

kaitse seadustega töölisnoorsoo alaealiste teenistuse peale nii, et neid majanduslike arwepidamise kulude kokkuhoidmise mõttes wabrikute juures ei suudeta ülal pidada. Tagajärg on alaealistel lahklaskmine ja tööpuudus. Et niisuguste olukorda parandada, on Nõukogude walitsus Moskwas ja teistes linnades hakanud korraldama alaealistele ühiselumaju. Alaealised peawad koolis käima. Kuid, et koolid ei tööta ja kõik kooli ei pääse, kust seni ülespidamist said ja saawad õpilased, oli see paratamata samm uutest oludes. Seni on Moskwas asutatud 6 alaealiste maja.

Õpetööde algus Nõuk. Wenemaal

Kõrgemates koolides algasid uute õpilaste wasluwõtmiseksamid esimesest septembrist. Wõeti wastu ainult töölisnoorsugu ja talupoegade lapsi, kes wõitlusest nõukogude eest osa wõtnud ja wahwust sel alal üles näidanud, kui ka iseäranis heade waimuannetega noortöölisi asutuste soowitusel. Esimesel septembril algas ka sügisene eksamite ajajärk. Üliõpilased walguwad jälle kokku. Prohwessorite wastuwõtmise ruumide ees seisawad alati pikad eksamile minejate sabad. Elawus ja liikumine kaswab iga päewaga. 16. septembril algasid ettelugemised Moskwa ülikoolides. Mõnes ülikoolis on juba töö ennem käimas.

Kihutuskomisjon

Moskwa Kommunistliku Noorsoo ühingu keskkomitee juurde on asutatud kihutuskomisjon, mille ülesandeks on tegelik ja ideeline propoganda noorsoo hulgas iseäranis W. K. N. ühingu liikete keskel. Tema juhib ka marksistlike ja poliitiliste ringide ja poliitiliste koolide töid, ning töötab välja ja kinmitab ringide ja koolide programme ja seab kokku kirjanduse kohta nimekirju, kontroleerib lektoritekollegiumite tegewust kubermangu poliitilise haridusosakonnas jne.

Komisjoni kuuluvad: Pestkowsky, Kowalenko, Janschy, Tseitlin, Kats ja Genkin.

Komisjon töötas marksistlisele ringile ettewalmistawa grupi programmi, mille pea lause on: 1) kommunistlik ilmawaade, 2) kapitalistliku ajajärgueelne majandus Wenemaal, 3) kapitalismi tek-

kimine Wenemaal, 4) klassid 5) kapitali walmistamisprotsess 6) wahetus ja raha, 7) lisawäärus, 8) tööpalk, 9) kapitalistliku korra edenemine, 10) kapitalistliku korra wasolud, 11) imperialism, 12) poliitiline wõitlus kapitalistlikus riigis, 13) sotsialistlik rewolutsioon, 14) kommunistlik partei.

See programm on arwatud aasta peale.

Praegu töötawad Moskwa raionides terwe rida marksistlikke ringe. See programm toob töösse planikindlust ja ühtlust.

S.

Nõukogude Wenemaa Kom. Noorsoo Ühingu 5. ülemaaline kongress

10. oktoobril s. a. peeti Moskwas Wenemaa Kom. Noorsoo ühingu wiies ülemaaline kongress.

Päewakorras:

- 1) N. wabariigi välis- ja siseriikline seisukord.
- 2) Noorte Kominterni Täidesaatwa komitee aruanne.
- 3) Keskkomitee aruanne.
- 4) Noorsoo kaswatus uue majanduspoliitika tingimustes.
- 5) Noortöölise haridusküsimus.
- 6) Töö maal.
- 7) Keskkomitee walimine.

Esitusnorm on 1 saadik iga tuhande liikme pealt.

Kommunistlike Noorte Interni päew Roots

Ühenduses Noorte Interni päewaga 3. septembril Stokholmis ja teistes kohtades Rootsimaal oli rida rongikäike ja miitinguid. Kõigil miitingutel sai wastuwõetud resolutsioonid, mis üleilmise noortöölise kongressi kokkukutsumist ja Rootsi s.-d. noorsoo ühinguid klassi solidariteedile ja ühisele wäerinnale üles kutsuwad.

Noorte kom. areteerimine Saksamaal

Politsei prowokatsioonilise tegewuse tõttu kommunistide poolt korraldatud rahwuswaheline noorsoo päew lõppes noorte kommunistide masselise areteerimisega. Politsei awas tule noorte demonstrantide peale, kes Scharlottenburgis kogusid politsei maja ette ja nõud-

sid poliitiliste wangide wabastamis. On üks tapetu ja mitu haawatut. M. M.

Rahwusw. nõupidamine Berliinis

Berliin. 15. septembril s. a. peeti Berliinis ära rahwuswaheline nõupidamine laste grupede'e töö kogemuste tundma õppimiseks. Wenemaa Komm. Noorsoo ühingu esitajana wõttis nõupidamisest osa Kom. Noorsoo Internatsionaali Täidesaatwa Komitee liige sms Tsiigler.

Poolamaa

Käesolewa aasta märtsi kuul oli Poola Kommunistliku Noorsoo ühingu esimene kongress. Kuni selle ajani oli Poola kommunistlikul noorsool ainult üksikud rühmad partei kohaliste organisatsioonide juures. Need rühmad ei olnud ühendatud Kommunistlikuks Noorsoo ühinguks. Kommunistlik Noorsoo ühing Poolas on pörandaal. On veel sotsialistlik noorsoo ühing, nagu „Jõud“ — töölisnoorsoo Poola sotsialistliku partei juures ja mitu üliõpilaste organisat-siooni.

Peale Poola Kommunistliku noorsoo ühingu, mis ühendab noori proletaarlasi kõigist rahwusest, on Poolas olemas veel juudi noorsoo Kommunistlik ühing, nõndanimetatud „Komzukunft“, mis tekkis endisest bundilisesest (opportunistlikust) ühingust, nõndanimetatud „Zukunft“ist, mis tegutseb kümmed aastat.

Esimesest kongressist saadik omas Kommunistlik Noorsoo ühing maal iseäranis suure mõju proletaarlise noorsoo keskel ja tugewnes organisatsiooniliselt. Esimesel mail wõttis Kommunistlik Noorsoo ühing kõrvu'i Kommunistliku parteiga osa demonstratsioonist Warssawis, Lotzis, Dombroowas, Lwowis, Kraakowis, Belostokis jne. Igal pool tuli tal jõuga kaitseta ennast walgekaartlase noorsoo ja politsei pealetungimise wastu. Warssawis tuuseldati tagurlisi kallaletormawaid üliõpilasi.

Peale 1. maid tuleks Poola Kommunistliku Noorsoo ühingu elus järgmised silmapilgud alla kriipsutada. Ida Galiitsias lõpetas oma tegewuse iseseisew Ida Galiitsia Kommunistlik Noorsoo ühing ja ühines Poola Kommunistliku Noorsoo ühinguga Ida Galiitsia Kommunistliku Noorsoo ühingu nime all ja sün-

nitab Poola Kommunistliku Noorsoo ringkonna organisat-siooni.

Juuni kuus oli ringkonna konwerents Lotzis, millest osa wõtsid 7 kohalist organisat-siooni. Hiljem oli konwerents Warssawis, kus arutati ühise wäerinna küsimust. Peeti veel konwerentse Dombroowi raioonis ja Kraakowis, Lwowis ja Paadomsky-Keletsky ringkonnas.

Ühing annab wälja illegaalset häälekandjat „Seltsimeest“.

Poola Kommunistlikku ühingu kiusawad walitsuse wõimud hirmsasti taga. Aprilli kuus piinati elajalikult surnuks ühingu liige sms Krschos. Mai kuus oli surnuks piinatud Seletsky wangimajas Kommunistliku „Zukunft“ liige. Arreteerimised sünniwad waheta. Praegusel ajal walmistab Poola kaitsepolitsei kahte suurt protsessi ette: ühe protsessi osalisi süüdistatakse Kommunistlikus Noorsoo ühingu olemise pärast, teisi Kom. „Zukunftis“ olemise pärast. Mõlemis protsessis on mitukümmend noort süüpingi osalisteks tembeldatud. Suurema efekti saawutamiseks ja oma jälkide tegude õigustamiseks katsub kaitsepolitsei protsessiosalisi prowokatsiooniliselt süüdistada sõjalises spionashis Nõukogude Wenemaa kasuks.

Waatamata tagakiusamiste ja kaitsepolitsei prowokatsioonide peale, töötab Poola Kommunistlik Noorsoo ühing heade tagajärgedega ja juhib töölisnoorsoo wõitlust kogu maal. S.

Tsheho-Slowakkias

14. augustil oli Praegas Tsheho-Slowakkia Kommunistliku Noorsoo ühingu ja partei üldkoosolek. Sellel koosolekul tegi Punase Spordi Internatsionaali sekretäär sms Heinrich Erman laialdase aruande Punase Spordi Internatsionaali ülesannetest ja eesmärkidest. Tema poolt esitaud sellekohane resolutsioon wõeti ühel häälel wastu. Kõik boyskoutide organisatsioonid Ungari-Slowakkia maakonnas kuulutasid end Punase Spordi Internatsionaali platwormil asujateks. Selle otsuse ametlik kinnitus tuleb üleriiklikul Kommunistliku Noorsoo konwerentsil arutusele. Näib, et Punase Spordi Internatsionaali tegewus tulewikus Tsheho-Slowakkias tugewaks kasvab ja häid tagajärgi annab.

Argentiinast

25. jaanuaril s. a. oli Buenos-Ayresis esimene Argentiina Kom. Noorsoo ühingu kongress, millest osa wõttis 50 saadikut.

Tähtsamad päewakorra punktid olid K. N. I. teise kongressi aruanne, wahekord parteiga ning kaswatusküsimus.

Peale K. N. I. teise kongressi aruande ärakuulamist otsustas kongress ligidat sidet pidada parteiga, mida läbi wiiakse wastastiku saadikute wahetamisel, koosolekutest ja organisatsioonidest osawõtmisega.

Peale selle kinnitas kongress rea praktilise iseloomuga ettepanekuid. Ta tegi kõigile ühingu liikmetele kohuseks poliitilistest hariduskoosolekutest osa-

wõtmise. Neil koosolekutel on järgmine programm:

- 1) elementaarne klassiwõitluse ajalugu;
- 2) kommunismi aluspõhi;
- 3) militarism;
- 4) Kom. Noorsoo sugulise kaswatusküsimused;
- 5) uue küsimus;
- 6) alkoholism ja suitsetamine.

Arutati ka laste rühmade loomise küsimust. Kongress kiitis heaks poliitilis-majanduslise kihutustöö programmi töölisnoorsoo seas, rändasama ka antimilitaristilise propaganda kõwendamise ja kihutustöö plaani õpilaste keskel.

Koolipoliitika ja poliitika koolis

à la Bauer

Järwamaa kooliwalitsuse juhataja, kes kuulu järele wäga käremeelne — töök olewat, kohtab Paide turul realgümnaasiumi õpilast, kes suitsetab. Koolimees pöörab ümber ja pajatab: Homme ära tule enam kooli — oled wäljawisatud — see on minu käsk! Ja asi nudi. Ei midagi õpetajate nõukogust, kelle kompetentsi sarnane asi kuulub. . . Just kui Bauer — käsen! Ja need olewat kaswatajad! Aga kui samad kooliõpetajad jahi- ja kodanikuclubides lakuwad, nii et ilmast ega maast ei tea, siis olewat see ju „kaswatajatete“ eneste asi. — Õppur.

Õpetaja kirikuronga ees roomamas

1917 aastal kui Halliste, Pärnumaal, kõrgema algkooli õpetaja Jaan Reinbach siia tuli esines tema wabameelse mehena, kippudes wahel isegi seletama, et kommunismi õpetus kena „wärk“ olewat.

Sel ajal oli isand Reinbach wõrdlemisi kehwa mees.

Aegamööda õppis härra Reinbach tähele panema, et sellest „rahwameelsusest“ suurt kasu ei ole, et sobiw wahekord kodanlusega wõrdlemisi head aimelist kasu tõotab tuua. Kohe seadis ta siis ka oma nina sellele wastawalt. Koolis pandi paremad numbrid ja anti lõputunnistused hallparunite wõsukestele,

kuna töölisnoorsugu, kes sagedasti anderikkam, lõputunnistustest ilma jäeti.

Kewadel koolitöö lõpul on isand Reinbachil wiisiks laste kulul sööminguid korraldada käsutades selleks lapsi wõid, jahu ja mune kokku tooma.

Neile sööminguile kutsub ta siis ka kohalikke hallparunite poegi.

Läinud kewadel läks ta laste pimesamise tuhinas niikaugele, et neid wara hommikul käsutas kohalise papi Dehni sünnipäewale.

Türi keskkoolist

Türi alewi keskkoolis on wäga karmid abinõud õpilaste waos hoidmiseks. Kui ühed algkooli õpilased seal peatanud, olud neil juhus seda oma silmaga näha. Tütarlaps, kes eelmise päewa wõimlemise tunnist pole saanud osa wõtta, pandud järgmisel päewal (pühapäewal) kell 8 homm. lukustatud klassi nurka seisma. Õpetajad saatnud siis ekskursive weel hirwitamiseks tütarlapselt järele pärima, miks see „preili“ nurka nii wäga armastawat. . . Ja kui ekskursionsid õhtupoolel kella 3 paiku ära sõitnud, jäänud tüdrukuke ikka weel „aresti“. „Eksitus“ tulnud sellest, nagu pärast seletati, et nurkapanija õpetaja ise wahe peal hoopis Paidesse spordi härjutustele sõitnud ja alles sealt tagasi tülles „wangi“ wabastanud. Demokraatlik kool! ? Õppur.

Wastutaw toimetaja A. Betlem.

Wäljaandja J. Lauristin.

O.-ühis. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Hind 20 marka.